

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Český film 2007

Magdaléna Rysová

Lukáš Weishäupl podruhé

Rachel Epstein

Obsah:

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutím na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětsí obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám naepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Český film 2007 (4)

Ortenova Kutná Hora 2008 (8)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Kolárovičtí dráteníci (10)**

Jakub Šofar: **K chaloupce zády, k literatuře čelem 2 – Noblesa (15)**

Magdaléna Rysová: **V paroží bílého jelena (16)**

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce – Stráž severu se plně dává do služeb aneb Jak šla jedna redakce k únoru (23)**

Strž DA a Krmelec

Film: Zbyněk Vlasák: **Když se z bezmocných stanou mocní (28)**, Tereza Švejsová: **Pokání je neromantická romance (29)**, Zbyněk Vlasák: **Levé oko kamery (30) /**

Literatura: Zbyněk Vlasák: **Jak napsat Tajnosti (32) /**

Komiks: Jaroslav Balvín ml.: **Tož pěkné to je (33)**

Za Strží

Deset básní Kateřiny Komorádové (34)

Lukáš Weishäupl: **Obrazy (38)**

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na březen (44)**

Podobrazník Honzy Hanzla MAL À PROPOS (47)

Příloha

Rachel Epstein: **Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. (48)**

Na titulní stránce: Rachel Epstein „Vox populi“, (k příloze na str. 48)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 3, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Naši milí,

rozhodli jsme se zvýšit počet čtenářů Dobré adresy. A protože stávající gramotné obyvatelstvo si už vesměs rozebraly konkurenční tituly, považujeme za nejjednodušší cestu plození čtenářů zbrusu nových. Příkladem nám jde šéfredaktor Štefan Švec, kterému se minulý měsíc narodil syn. Než z něj vychová čtenáře Dobré adresy, budu se o chod časopisu starat já.

Březen je nejenom měsíc knihy a internetu, ale i Českého lva, proto je hlavním tématem tohoto čísla tuzemský film – po úvodním výkřiku jednoho rozzlobeného muže si přečtete filmovou anketu mezi přáteli Dobré adresy; zásluhou Zbyňka Vlasáka je i recenzi Strž filmovější než jindy. Ale ani na nefilmové umění nezapomínáme: určitě si přečtete Magdalénu Rysovou, básnířku teprve devatenáctiletou, zato ale už se suverénně vybudovaným poetickým světem, kam je radost vstupovat. Koukněte i na druhý vrh obrazů Lukáše Weishäupla, kterému se omlouváme za zkomolení jména v minulém čísle.

Listujte, mějte se rádi a plodte další čtenáře Dobré adresy.

Štěpán Kučera

báSeň měSíce

Martina Kavková

Vzduch si už piluje hroty
A ploty pletou jehlicemi,
že se za obzorem žene sníh –

Jen nad polem
vrány
v letu vrávorají

(z rukopisu)

O
čem
se
(ne)
mluví

Myslet filmem...

„Soumrak českého filmu?“ ptá se Mirka Spáčilová v MF DNES. Když už si i Mirka něčeho všimla, musí to být vážné. Proto jsme se rozhodli u příležitosti výročních filmových cen Český lev zaříznout český film roku 2007.

Ale ono to s tím zařezáváním není zas tak jednoduché. Člověk se těší, jak si zchladí žáhu, a najednou kouká, že i loni vlastně bylo na co koukat: vznikla třeba Nikolaevova androšská adaptace Pelcova románu *...a bude hůř*, dokumenty *Mír s tuleni*, *Marcela* a hlavně vtipná *Ztracená dovolená*, nebo experiment Iva Trajkova *Movie*, který viděl asi jenom autor sám, ale už kvůli Trajkově snímku *Minulost* z roku 1998 se po tom filmu vyplatí pátrat. Tak trochu pátrat se vlastně muselo po všech těchhle

snímčích, protože vesměs prošuměly kiny v několika málo kopiích (...a bude hůř se promítá jenom po festivalech a po hospodách).

A bijáky, co plnily multiplexy? Zařezávat je dává zhruba tolik smyslu jako mlátit prázdnou slámu. Co si vzít na Svěrákových *Vratných lahvích*, Hřebejkově *Medvídkovi*, Pavláskové *Bestiáři*, Landové *Kvasce*... Nebo dokonce na *Posledních plavkách* či *Chyťte doktora*... Hned dvěma „kvaskami“ loni přispěl Objev nad objevy Jiří Vejdělek: *Roming* jsem už zařízl v zářijovém ČiliChili, *Václav* je o něco lepší – je to vlastně docela pěkná televizní inscenace (a její všelidové hodnocení coby jednoho z vrcholů filmového roku svědčí víc o filmovém roku než o Václavovi). Z tohoto smutného hlavního proudu vykročil, když trochu přimhouříme oči, Jiří Menzel opusem *Obsluhoval jsem anglického krále*, a především – tady oči doširoka otvíráme a roztáhneme zornice – Alice Nellis se svým třetím a zatím nejlepším filmem *Tajnosti*.

Problém české kinematografie (nejenom) roku 2007 je v tom, co Alice Nellis má na rozdíl od kolegů Vejdělků: Nellis dokáže mys-

České filmy 2007

...a bude hůř – Petr Nikolaev

Bestiář – Irena Pavlásková

Crash Road – Kryštof Hanzlík

Edith Piaf – Olivier Dahan

Gympl – Tomáš Vorel

Chyťte doktora – Martin Dolenský

Jedné noci v jednom městě – Jan Balej

Kvaska – Miriam Landa

Maharal: Tajemství talismanu – Pavel Jandourek

Medvídek – Jan Hřebejk

Movie – Ivo Trajkov

Poslední plavky – Michal Kražňák

Poslední vlak – Joseph Vilsmaier, Dana Vávrová

Pusinky – Karin Babinská

ROMing – Jiří Vejdělek

Tajnosti – Alice Nellis

Václav – Jiří Vejdělek

Vratné lahve – Jan Svěrák

(Toto je přehled soutěžních filmů Českého lva. Chybí v něm celovečerní dokumenty, z nichž za zmínku stojí aspoň *Ztracená dovolená* Lucie Králové a *Marcela* Heleny Třeštíkové; a taky Menzelův opus *Obsluhoval jsem anglického krále*, který v Českém lvu soutěžil už v roce 2006, ale do kin fakticky přišel až loni; naopak mezinárodní koprodukcí *Edith Piaf* lze za český film označit jenom s velkou dávkou sebevědomí.)

Myslet...

Anketa

let filmem. To je podpovrchové zranění naší kinematografie, které české tvůrce provází už od studií na FAMU a nezajizví ho jenom samotný příliv peněz ze státní pokladny. Jako by naši současní autoři nedokázali čerpat z bezedné studně filmové historie, jako by se báli hezky po newtonovsku postavit se na ramena obrů. „Otakar Vávra, který jako učitel vychoval hlavní osobnosti nové vlny šedesátých let, chodil do kina několikrát na jeden film a zapisoval si montážní a vyprávěcí postupy, pravidelně četl klasikou i moderní literaturu, chodil do divadla...“ říká Michal Kliment, autor dobroadresní rubriky *Extase* československého filmu. „Dneska je všechno na dosah a dostupnější než tehdy, a přesto se to neodráží

v úrovni filmů. Tvůrci dávají přednost kvantitě nad kvalitou – hlavně vidět co nejvíc filmů, které jsou někde dobře zhodnoceny... Český film hodně mluví, ale bojí se do hloubky.“

Což se samozřejmě netýká jenom filmářů. Klouzání po povrchu je problém novinářů, kteří donekonečna zařezávají Hřebejka, i když k němu už dávno není co říct, i čtenářů, kterým to stačí. „Národ, namlsaný Vratnými lahvemi, se zděsil,“ píše Mirka Spáčilová nad filmem *Poslední plavky*. Co k tomu dodat? Národ, který se dá zmlsat Vratnými lahvemi, si nic jiného nezaslouží.

Přátelům a známým Dobré adresy jsme položili otázku: Které české filmy z roku 2007 se vám líbily, které ne a proč? Z celkem vlažné odezvy můžeme soudit, že masochistů, kteří zdejší kinematografii sledují soustavně, ubývá. Většina z těch, kteří loni zkoukli aspoň nějaký český film, se shodne, že za vidění stály hlavně *Tajnosti*.

Loni mě zaujaly hlavně dva filmy: Zprv je to *...a bude hůř* od Petra Nikolaeva na motivy románu Jana Pelce. Je to film, který ač je úzce soustředěn pouze na život v komunitě vyděděnců a mániček v ČSSR v 70. letech a postrádám u něho trochu širší záběr (a z větší výšky) na tehdejší společnost, byl pro mě opravdu silným zážitkem. Oceňuji strohost, syrovost a hlavně absenci jakékoli pózy či „vymyšlenosti“ a překombinovanosti příběhu. Také neokoukanost herců působí oproti těm „prova-

Jakub Mařan

řeným“ tvářím, které jsou s oblibou obsazovány do většiny filmů, opravdu svěže.

Druhým filmem jsou pro mě *Tajnosti* od Alice Nelis. Je to oproti ...a bude hůř naprostý protipól, film ze současnosti a ženským pohledem, ale zaujal mě příběh odehrávající se během jednoho dne, hlavní postava v podání Ivy Bittové, jistá poetičnost, ale ne falešná, a kus pravdy o lidském životě, což ne z každého nového českého filmu člověk cítí.

Jiří Hájiček

spisovatel

Líbily se mi *Tajnosti*, ani nevím proč. Koukala jsem na ně, jako když čteš knížku jedním dechem. Chvilími mě nudily „umělecké“ momenty jako muzikálová scéna v tramvaji, ale k tomu filmu to patřilo a nerušilo mě to. *Chyťte doktora* by byl možná dobrý videoklip, ale film rozhodně ne. I mě jako antifeministku to občas uráželo. Točit takovéhle věci je škoda peněz. *Pusinky* jsou zase něco jako americký seriál pro teenagery. Ten snímek je o nicneříkajících hláškách, které mají vyznít děsně chytře a rozumně... Uvěřit tomu, že takhle se baví dospívající holky, je fakt těžké. U *Vratných lahví* se nepovedlo zachránit hloupý děj obsazením hvězd ani použitím hlášek a scén vyzkoušených už z jiných filmů. Líbil se mi jenom rozhovor: „Ty kouříš?“ – „No, někdy, tajně.“ – „Proč?“ – „Protože chci umřít dřív než ty.“ Ale jinak se v tom filmu nepovedlo nic, ani Svěrákův tik. Romin jsem viděla asi do půlky a nenašla jsem tam nic, co by mě zaujalo, tak jsem usnula...

Daniela Dymokurská

přítelkyně Dobré adresy

Rád bych vám odpověděl, ale jen bych stařecky nadával. Česká kinematografie je v maloburžoazní krizi, obdobná vedla po světě k revolucím studentů v r. 1968. Tady je to se zpožděním, ale blbost *Vratných lahví* a mělkost *Anglického krále* je o to markantnější.

Otakar Šoltys

univerzitní pedagog, FSV UK

Nemyslím si, že by byl český film v takové krizi. Přestože špatných (lépe řečeno blbých) filmů vzniká opravdu hodně (*Poslední plavky* jsou myslím krásný příklad), pořád se tady tak dva až tři takové, které v evropském kontextu obstojí, každý rok v kinech objeví. A to není tak špatné.

Loni v lednu to bylo Menzelovo *Obsluhoval jsem anglického krále*, protože i když v něm nezbylo příliš z Hrabala, to, co tam zůstalo

z Menzela, bylo zatraceně dobré. Dále *Tajnosti*, protože se Alice Nellis alespoň snaží točit filmy, a ne jen obrázky s dialogy jako drtivá většina jejich kolegů a kolegyně. A dokument *Ztracená dovolená*, pro svou originalitu, vtip a možná i pro to, že se nevědomky dostala o nějakou tu vrstvu níže pod povrch, než sama zamýšlela.

Nemá asi smysl se bavit o těch nejhorších českých snímcích loňského roku, a tak zmíním alespoň dva velmi podprůměrné. *Vratné lahve*, přes v zásadě nosný příběh a skvělé herecké výkony Daniely Kolářové a (světe, div se) Jiřího Macháčka, se utopily v bezúčelných vtipech. A *Medvídek*, kde se snad to pozitivní dá najít v postavě Ivana (nejde ani tak o Trojanův herecký výkon, jako o to, že ona jediná ve mně dokázala vzbudit alespoň minimální zájem o její osud). Jinak je to banalita nad banalitou a Hřebejkova slova o tom, že chce natočit něco jako *Hana a její sestry*, to vrhá do ošklivého světla.

Abych nekončil takto otevřeně pesimisticky, myslím, že rok 2008 bude na dobré filmy bohatší. *Občan Havel* to už stihl v lednu potvrdit a mé naděje se dál upínají k Zelenkovým *Karamazovým* (duben) nebo k Slámovu *Venkovském učiteli* (březen). A to jsou jen filmy z první třetiny roku.

Zbyněk Vlasák

redaktor Festivalového deníku na MFF

v Karlových Varech

Vratné lahve přinášejí laskavý, mírně nahořklý humor stárnoucího páru. I když tenhle svěrákovský humor pohladí a i když jsou ve filmu místa, kterým se člověk směje už při vyřknutí oné „spuštěcí hlášky“, odcházela jsem z kina s pocitem „pěkné, ale jednou to stačilo“. Na rozdíl od jiných ale duo Svěrák-Svěrák drží lajnu – divák si kus jejich snímků odnáší domů a vybaví si některé filmové okamžiky i pár týdnů, neřku-li měsíců poté.

Ještě jsem viděla *Pusinky*. Zhruba první půlku filmu jsem místo děje na plátně sle-

dovala myšlenku ve své hlavě, která se mnou nejspíš chtěla hrát hru zaseknutá deska: Jsem ve správném sále? Co tu dělám? Jsem ve správném sále? Co tu dělám? Jsem ve správném... Prostě mě neoslovil. Jediný bod k dobru bych přičetla scénáři, a sice za téma lesbické lásky dospívající holky, kterému se čeští tvůrci v takové podobě ještě nevěnovali.

Katka Komorádová
básnířka

Tajnosti Alice Nellis jsou podle mě nejlepší český film od... posledního filmu Alice Nellis. Jsou v něm takové „avantgardní“ složky, které mi úplně nesedí, ale i díky nim si uvědomuju, že s Tajnostmi se dá vést dialog, dá se s nimi přít, nesouhlasit a někdy se nechat přesvědčit o správnosti autorčina náhledu. Je to film, o který se člověk může opřít, aniž by ho rozmačkal. O jakém jiném českém filmu z poslední doby tohle můžeme říct? O čem vést dialog s Vratnými lahve?

Jakub Mařan
rozzlobený muž

Ztěch nemnoha českých filmů, které jsem vloni viděl, se mi nelíbil ani jeden, protože nikoho opět nenapadlo trochu připlatit a najmout Sylvestra Stallona nebo Stevena Seagala. Takže k těm na lepším konci bych radil Václava a Tajnosti, k těm na horším konci ROMing. Většinou si o připravovaných filmech udělám nějakou představu podle mediální masáže, ukázek atd. Čím dál tím více se mi stává, že to, co vypadá dobře, je špatně, a naopak. Takže na ROMing jsem se vyloženě těšil, ale takhle nevyužít nápad, to je na červenou kartu na dva další filmy.

Jakub Šofar
kritik

Nemá asi smysl se bavit o těch nejhorších českých snímcích loňského roku, a tak zmíním alespoň dva velmi podprůměrné. Vratné lahve, přes v zásadě nosný příběh a skvělé herecké výkony Daniely Kolářové a (světe, div se) Jiřího Macháčka, se utopily v bezúčelných vtipcích. A Medvídek, kde se snad to pozitivní dá najít v postavě Ivana (nejde ani tak o Trojanův herecký výkon, jako o to, že ona jediná ve mně dokázala vzbudit alespoň minimální zájem o její osud). Jinak je to banalita nad banalitou a Hřebejkova slova o tom, že chce natočit něco jako Hana a její sestry, to vrhá do ošklivého světla.

KLUB RODÁKŮ A PŘÁTEL KUTNÉ HORY – KUTNÁ HORA V PRAZE

Partyzánská 450, 284 01 Kutná Hora

IČ 49797808

www.okh.cz

Tisková zpráva

Kontakt: Ondřej Lipár

mail: ondrej.lipar@gmail.com

mobil: +420 604 666 928

skype: [ondrejlipar](https://www.skype.com/name/ondrejlipar)

1. února 2008

Poezie hledá nové tváře

Až do konce března tohoto roku mají autoři poezie, jejichž věk nepřesáhl 22 let, možnost zaslat své příspěvky do literární soutěže Ortenova Kutná Hora. Pokud jejich verše porota v čele s básníkem Rudolfem Matysem označí jako nejlepší, obdrží při zářijovém vyhlášení výsledků finanční odměnu ve výši pět tisíc korun.

Soutěžní příspěvky nesmějí svou délkou přesáhnout 200 veršů. Stačí je zaslat na adresu Monika Trdličková, Purkyňova 189, 284 01, Kutná Hora, v sedmi neoznačených kopiích a přiložit list se jménem a příjmením, datem a místem narození a adresou bydliště.

Soutěž je pořádána na památku kutnohorského rodáka a jednoho z velikánů české poezie Jiřího Ortena. Je přímo spjata se stejnojmenným festivalem, který se koná vždy začátkem září v Kutné Hoře. V rámci prvního festivalového večera se také vyhláší výsledky soutěže a předávají se ceny. Mezi oceněnými bylo v uplynulých letech několik významných mladých autorů, například Jonáš Hájek nebo Marie Šťastná, oba držitelé Ceny Jiřího Ortena, nebo Jitka Srbová, Mikuláš Bryan a další.

Od loňského ročníku došlo ke změně ve složení poroty. Předsedat jí bude básník Rudolf Matys. Dalšími členy jsou básnířka, překladatelka, nakladatelská redaktorka a středoškolská profesorka Lenka Chytilová, básník, pedagog a překladatel Jaromír Damek a dva bývalí účastníci soutěže, básnířka a herečka Lucie Krupičková a básník Ondřej Lipár. Literární historička, editorka a pedagožka Marie Růt Křížková, která byla několik uplynulých let předsedkyní poroty, nadále zůstává ve spojení se soutěží v roli čestné předsedkyně poroty.

Plné znění pravidel soutěže naleznete na adrese <http://www.okh.cz/>.

o festivalu

Festival Ortenova Kutná Hora se poprvé konal v roce 1993. Vznikl na památku kutnohorského rodáka a významného českého básníka Jiřího Ortena. Jednou z klíčových osobností v počátcích byl Ortenův bratr, významný český divadelník Ota Ornest. Ortenova Kutná Hora předkládá každý rok pestrou nabídku kulturních pořadů z oblastí poezie, hudby, divadla a výtvarného umění.

o literární soutěži a edici První knížky

Literární soutěž Ortenova Kutná Hora je určena autorům poezie do 22 let, což je věk, ve kterém zemřel Jiří Orten. Uzávěrka soutěže je vždy 31. března. Během následujících dvou měsíců vybere porota držitele prvních tří cen a čestných uznání. Vyhlášení výsledků a předání cen se potom koná v září v rámci prvního večera festivalu Ortenova Kutná Hora. Porotu tvoří Jaromír Damek, Lenka Chytilová, Lucie Krupičková, Ondřej Lipár a předseda poroty Rudolf Matys. Čestnou předsedkyní poroty je Marie Rút Křížková.

V roce 2000 vznikla v návaznosti na soutěž edice První knížky. Nadějní autoři vzeší ze soutěže v ní dostávají možnost vydat svou první sbírku poezie, každý rok jeden autor.

Podmínky autorské soutěže Ortenova Kutná Hora

Soutěž vyhlašuje Klub rodáků a přátel Kutné Hory – Kutná Hora v Praze u příležitosti Festivalu Ortenova Kutná Hora.

Soutěž se uskutečňuje na památku kutnohorského rodáka, básníka Jiřího Ortena (narozen 30. 8. 1919, zemřel 1. 9. 1941).

Soutěž je vyhlašována v oboru poezie pro státní občany České republiky, kteří v roce konání soutěže dosáhnou maximálně 22 let (věk, v němž zemřel Jiří Orten) a kteří do uzávěrky nevydali knížku poezie.

Do soutěže lze přihlásit jednotlivé básně nebo cykly v rozsahu do 200 veršů, a to jakékoliv tematiky a žánru. Rozsáhlejší zásilky nebudou posuzovány.

Soutěž je anonymní, přihlašované práce nesmějí být označeny jménem. Zároveň s přihlašovanými pracemi je nutno zaslat list A4, který musí obsahovat tyto údaje: jméno a příjmení, datum a místo narození, adresu bydliště.

Texty musí být napsané na stroji nebo počítači v 7 vyhotoveních a zaslány na adresu: Monika Trdličková, Purkyňova 189, 284 01, Kutná Hora.

Uzávěrka soutěže je 31. března. Přihlášené práce bude posuzovat šestičlenná porota, kterou jmenuje festivalový výbor festivalu Ortenova Kutná Hora.

Vítězné práce jsou odměněny takto: 1. cena: 5000,- Kč, 2. cena: 3000,- Kč, 3. cena: 2000,- Kč

Dále mohou být udělena čestná uznání. Porota si vyhrazuje právo neudělit všechny ceny. Druhých a třetích cen může být uděleno více, stanovená částka se pak dělí mezi oceněné.

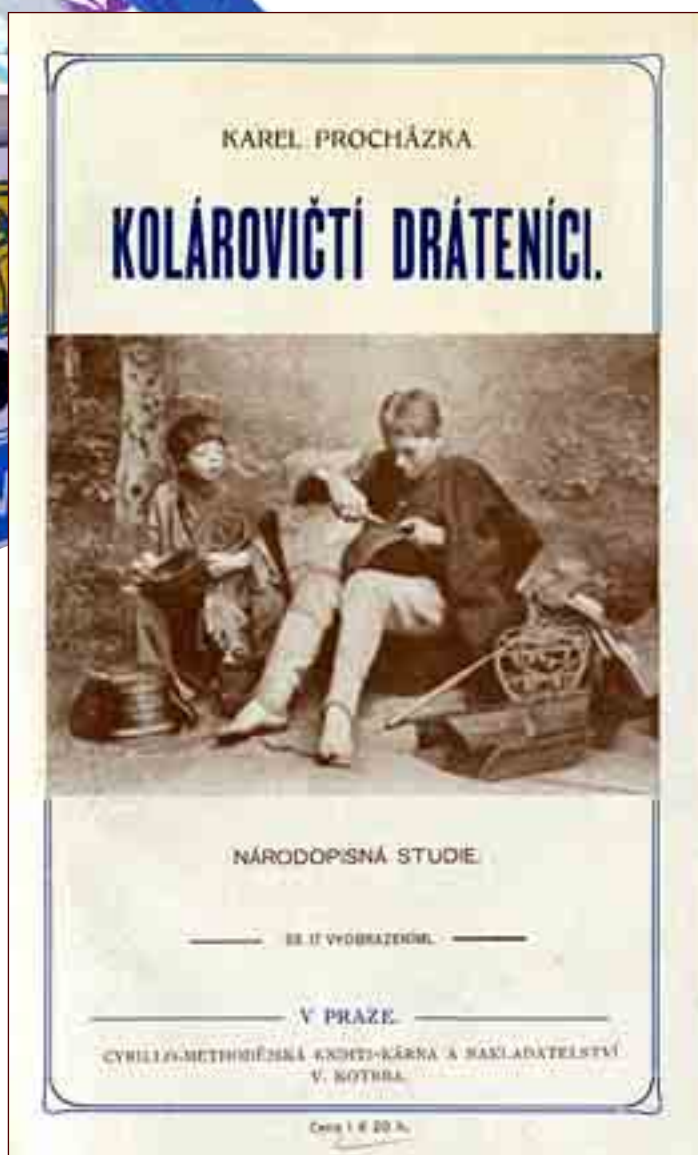
V rámci festivalu Ortenova Kutná Hora bude připraven recitační pořad. Pro oceněné soutěžící bude uspořádán seminář. Výběr z oceněných prací bude vydán ve sborníku Názvuky.

Z antikvariátních banánovek

Domovinu svoji mají dráteníci hlavně v župě Trenčanské, a to v severním konci jejím. Ryze drátenické osady jsou Brvniště, Púchov, Štiavnik, Setechov, Pšurnovice, Petrovice, Kolárovice, Bytča, Kočešová, Rovné, Makov, Dolná Kysuc, Čatca, Svederník, Oblazov, Hričov Horní, i od Žiliny jsou dráteníci, z Rudiny, Zákopčů Horního. I ze Stolice Liptovské a z Turce je pryč něco dráteníků.

Je nám dobře povědomo, že dráteníci z Kolárovic chodí na zárobky do Vídně, na Moravu, do Prahy počtem asi 45, bytujíce na Liborci, na Obálce, na Panenské, vesměs u Markyty, dále na Plátenici v Košířích, na Závěrci, na Kešnerce – chodí i jinam na frajmach. My však v dalším líčení budeme mítí na zřeteli pouze dráteníky, zdržující se hlavně v hejtmanství Slánském, Lounském, Rakovníckém, Kladenském a Smíchovském. Toť jest

území jisté části Kolárovičských dráteníků. Odtud výjimkou ještě jinam zabočí.

Málo je toho, co s sebou brává dráteník z domova. Palicu, brašnu, něco náradí, drát u nás koupí. Pečlivá žena uchystá na cestu pagač, tvaroh, máslo. Vezme něco peněz na dráhu i na pálení. Podají si ruku, poboskají se, děti popláčou, muž zachmuří čelo.

»Já při loučení nemohu plakat,« pravil mi P. H., ale čtrnáct dní mne pak srdce bolí.« – A byl vojákem!

Je i ten zvláštní obyčej v Kolárovicích, že při odchodu muže do Čech postaví žena putnu přede dveře a drofar do ní kopne pra-

Karel Procházka: Kolárovičtí dráteníci (Nakladatelství V. Kotrba 1905)

Karel Procházka byl český kulturní historik, národopisec a numismatik. Narodil se 19. 11. 1865 v Noutonicích. Po ukončení gymnázia studoval od r. 1884 bohosloví na arcibiskupském semináři v Praze, 1888 vysvěcen na kněze, působil jako katecheta ve Slaném, poté kaplan v Manětíně, Loukově, Noutonicích, Středoklukách a ve Svárově. Od 1894 profesor náboženství na gymnáziu v Praze, 1897–1911 farář ve Stochově, od 1912 farář a městský vikář v kostele sv. Prokopa na Žižkově, 1930 kanovník ve Staré Boleslavi. Vydal *O dětech na Novostrašecku* (1901), *Stochov* (1902), *O betlemech* (1908), *Lid český s hlediska prostonárodně náboženského* (1910), *Památky žižkovské* (1924) a *Pragensia svatojanská* (1929). Zemřel v den svých osmdesátin, 19. 11. 1945 v Praze.

vou nohou a vodička prý všechno spláchne.

Křížkem pozhnat čelo Kolárovec nikdy neopomene.

Obyčejně dráteníci sedají do vlaku ve stanici Bytča-Predmier a přes Vlárský průsmyk a Olomouc přijíždějí do Prahy. Odtud se rozcházejí. Málokdy jedou přes Žilinu a Bohumín.

Vlastní a nejobyčejnější prací Kolárovců u nás jest drátování. Toho se dožadují hlásným voláním po domech »Dratuat« nebo do dvora volávají: »Mají rozbité hrnce?«

Anebo vešedše do příbytku žebroní: »Co mají maminko dratuat?« nebo »dajú mi niceo dratuat – vyhledajú si niceo!« – Začne se drátovat teprve tuplovanou obroučkou. Potom se drátuje na způsob všeliký. Obyčejno do kostky neboli do saku ☒, do kříže či do mřížek ☒, na rjecazku, do hvězdy (na dně). S prací jsa hotov dráteník, zaklepe na dno hrnce, a zvoní-li jako zvon, je dobře odrátován. Používá se drátu co do síly desítky nebo jedenáctky. Podle příležitosti kupují drát ve Slaném, v Kladně, v Praze i jinde. Vzácně drátují mosazným drátem, že je drahý – tak nějaký porcelán. Jiným produktem

drátenickým bývaly šparáky (žengle) pro kuřáky, jimiž sa vyšparajú fajky a jež se zavěšují k pajtlíku s duhanem (tabákem). Kromě toho odjakživa hotovili dráteníci prohazovačky, zadrátovávali okénka u špycharů a okolo plotů robívalo hati. K tomu všemu potřebují jediného nástroje: kliešče, jež nosívají v torbě zavěšené s ramene na bok splývavícím řemenem, který rádi zdobí vají gombíky, křížky, medailkami, panenkou Marií z mosazu. Kromě kleští, prohrazuješ-li se zvědavě v torbě dráteníkově, najdeš i šídlo na správkou krbců, nůž, aj penjaže, pismo od žen, fajku, dohan, ližicu, nož-

nice (nůžky), nici (nit), ihlu. Staří dráteníci vesměs jen drátují.

Ale mladší vedle drátování i letují. Z příčiny té nosívají na zádech skříňku, zvanou »klamfu«, a v ní k letování potřebný cín, pušku i nůty, přídržku, kladivo, pilník, nožnice, sekáč, šídlo, kulmu, salmiak, salcgajst a tabulky plechu.

Mimo to hotoví někteří dráteníci i pasti na myši zvané dzierovačky, strunovačky, kulaté pasci, prajzačky, pasci na potkany. Hotoví i rozličné pokličky plechové, kartáče, lopatky a jiné, což sami neb i za pomoci hochů prodávají.

Za všechnu tu práci výdělky dráteníků u nás jsou v celku hubené. A přece, pravil mi jeden, skapeme od hladu, kdybychom nešli na zárobek.

Každému dráteníku je především opatřit se legitimací, opatřenou kolkem 30 h. a platící na rok. Zní takto: Magyaroszag. R. Antal. Ragja, foglalkozása, drotos. Lakhelye Kollarowicz. Kora 1887 kelt novemb 19. Az igazolasi jegynek minden hamisítása vagy azzal elkövetet visszaéles.

Který dráteník chce zboží prodávati, musí míti i »Hausírbuch«, kolkovaný kolkem 2 kor. a vystavený v řeči maďarské a německé.

K otázce, co vydělává, odpověděl 66letý O. D., jenž toliko drátuje, že za týden vydělá 50–60 kr., kdežto za starších dob přišel až na 5–6 zl.

Naproti tomu Imrich G. se mnou sdělil, že denně vydělá aspoň 30 kr. (Drátuje, letuje, prodává zboží.)

Příčinlivý 20letý M. G. – letuje a drátuje – vydělá »jak kdy« 2–2½ zl. za týden.

Z toho všeho je patrné, že výdělky dráteníků jsou různé. Dráteníci obzvláště rádi u nás získávají nějaký groš hlídáním zahrád. 74letý Židek ukázal mi receptis na 40 korun, jež si vyhlídal a ženě poslal.

Jiný v Lánech sušívá již po 50 let ovoce. Za sušení (den a noc) mívá 1 zl. 30 kr. – za hlídání (den a noc) 70 kr.

»Drocaria« noclehující v plynárně Slánské.

Bernard M. 3 neděle hlídal višňovku v Libšicích za mzdu 6 zl. týdně a za stravu. K tomu na vysvědčení na odchodnou dostal poznamenáno: »K úplné spokojenosti i zdravý odchází.«

Proč raději něčeho jiného se nechopí dráteníci, více by si vydělali? Zkusili to někteří, na př. ve službě u koní a podobně, ale dlouho to nevydrželi. »naturam si expellas furca«, mají to již v krvi dráteničit.

Smutnou kapitolou jsou noclehy Kolárovičských dráteníků. Nejraději chodívají na jistý, známý nocleh. V Slaném je to placený »quartir« v bývalém cukrovaru. Je to podzemní světnice s okny do dvora, bez stolu, bez židlí, tu a tam pohozen nějaký batůžek (ranec). Bydlí tu několik dráteníků již asi po 7 let a domovnice, šlechtná a zbožná žena, si je pochvaluje, že jsou pořád hodní. Jak přijde 1., přinesou nájmu vždy 7 zl. Přechovává jim i peníze, a z vděčnosti přinesli jí z domova pecen sýra.

Druhým stálým »quartirem« as po 8 let je dráteníkům Slánská plynárna. Bydlívají tu 8–10. Jako do cukrovaru přicházíva-

jí sem obyčejně na neděli. V pondělí zas odcházejí. I během týdne přijde si sem jeden nebo druhý pospat. V plynárně je jim byt dopřán z milosrdí zdarma. Neškodí, že se trochu začerní. Tu si zašívají, perou někteří, někdy si zahrají i dudáka. Jednou do roka plynmistr dovolí jim se opít o posvícení Mikulášském. A tu zpívají, tančí spolu a nakonec i se pasují, po česku křížkují se.

Lůžko v plynárně snadno si upraví: Dají tašku pod hlavu nebo pytel se slamou, vystelou zemi svlečenými šaty a přikryjí se huňou. Onehda však starému G. M. zdálo se, že si pro něj jde čert. Zburcoval své spící kamarády a povídá jim: »Vidím 3 čerty.« A jednoho popadl za rohy a s ním zápasil. Byl už celý zpocený. Konejší kamaráda nocležníci: »Nechej toho, držíš za rohy kovadlinu.« (u pece plynárenské stojící)

Když ráno vstane dráteník, umyje se, políbí křížek nebo panenku Marii na řemenu od tašky. Na místo snídaň si zafajčí a vyrazí ze dveří křížkem se přezehnav. Jeden druhého chce obyčejně předejít.

Stálý »quartir« mají Kolárovičtí dráteníci i v Krušovicích v ovčíně. Jsou to: Pavel

Dráteníci chodící s Betlémem.

Miko, syn jeho Pavel, Ignác Miko, Gabriel Miko, a Franz Kaštan. Všichni jsou přátelé, jakož vůbec společně byty obývají většinou přátelé. Dávají si tu i prátí, a od košile a podvlékaček platí 15 kr., od kapesníku 1 kr., utěrky 2 kr.

Hořkosti denního života oslazují dráteníkům dopisy, které z domova dostávají. Výjimkou jest 74letý V. B., jenž k dotazu mému: »Píšete si seženou?« odpověděl: »Nač pak? Ona ví, že jsem tady.«

Pravidlem po 3–4 nedělích dostávají psaní. Hantychová předává v Slánském cukrovaru dráteníkům psaní z domova s vyzváním: »Polibte je – je z domova!« Zajistě že mnohý tak učiní.

Ne každá Kolárovska umí psát. Proto často dávají si psaní napsat rychtářovi, učiteli, notariusové, školákovi a také jedné židovce v krčmě. Za napsání bývá jim zaplatit 10 kr.

Již bývá charakteristickou adresa:

An Herrn imrich Gašek.

Pan Josef Brodecki šla-nem (tj. v Slaném) čechi.

Dráteník Mirko Ignác P. p. krupa nadraží v Čechách

pan Jan Škoruba, poslejšná počta Libochovice v Čechách (k) dodani Daniš do jeho ruki

Pan Josef Hantich, domovník cukrovar slane Čechy. prinaleži Franc dadlik

V jednom dopisu téměř pravidelně jsou psaní více adresátům, patrně kvůli úspoře.

Stereotypní bývá začátek dopisů, obyčejně takto:

»Pisany listek dna 18 decembra, Já M. pozdravujem pekne a libezne mojho mileho a drohomilovaneho manžela J. na mnohokrat razy aj z našimi milimi dietkami: duša moja ja som bud Bohu chvala na tento čas dobre zdrava, aj z našimi dzievčenci, ktorého zdravja aj tebe duša moja najmilejší z srdca vinšujem a prajem. to pismo od teba aj penjaze obdržala, za co pekne dakujem.«

Dále ve psaních se mluví, jak si stojí obilí, dobytek, táží se z domova, co s tím či oním počít, vyzvání k přičinění: »staraj sa na poživu – len sa usiluj lebo sa ca stroja-predac.« Prosí se ve psaní o peníze: »pošli mi něco lebo mamek motru na vyležení, te-

»Pisany listek dna
18 decembra, Já
M. pozdravujem
pekne a libezne
mojho mileho
a drohomilovaneh
o manžela J. na
mnohokrat razy aj
z našimi milimi
dietkami: duša
moja ja som bud
Bohu chvala na
tento čas dobre
zdrava, aj z našimi
dzievčenci,
kterého zdravja aj
tebe duša moja
nejmilejší z srdca
vinšujem
a prajem. to
pismo od teba aj
penjaze obdržala,
za co pekne
dakujem.«

da budzem potrebuovac par zlatých.« Nebo: »Len sa postaraj o ty porcie, lebo orliki pribijajú.« (exekuce)

V dopisech ďakujú z domova za zaslané peníze: »Niech ci len Otec nebeski dobre zdravie a šasje (šťestí), kelo (kolik) je v tej pacce (pětce) rajcary.«

V jednom dopisu žena píše muži, že k němu na Vánoce přijede syn, aby se neopíjel, takže by ani nevěděl, že u něho byl!

Z bohatého svého epistuláře psaní slováckých ukázkou:

»List pisani dna 12 Oktobra

pismo som obdržala aj peniaze, za to ci pekne dekujem – aj som tak urobela jako si kazal – neostal ani grejcar ot toho pisma – a pišeš mi, že sa hnevam, kde ci nepišem – ja sa malžen moj nehnevam, ale penasi nemam ot pisem a sama pisat neviem – tu celi rok prši zemiaki pohnili, malo sa nakope – včil sú mrazi aj prši ani zemiakov nevikope – a temu rosochovi (darebákovi) never, že mi dava 50 zl. – zapluj mu oči – to von posmechi robel – on mi daval 15 zl. – to som ja pitala padesatku – včil kde pridež jako chceš urob – toj mam staros nat zemiakoma, že hich nevikopem – už mam ze 30 štvrtek nakopane, ale ešte mam kopat ve dvoje a ja bich bola raciej, abys bol na ti porcie (daně) poslal, nu ale som to dala všetko tim židom – musim ca posluchat – kapustu mame tež peknu, len kde tu zima moc priliha – hadam, prepadne aj zemaki aj kapustu – bude škoda. Na zimu tam ostac nemusíš – ke svatkom pridi – zbožia (obilí) som ešte nemlacula mimo tatarku (menší než proso : obilnina) – ešte ca raz pozdravujem srdečně na stokrác malžen moj drahi a piš mi spatki či si pismo dostal lebo nié.«

Dopis dráteníka od nás do Kolárovic:

»Moja drahá malženka! Ja ca pozdravujem na stokrác aj svoja diecča pozdravujem. malženka moja, to pismo, čo si mi poslala, som obdržal, za kere ci pekne ďakujem

a s tim pismom som sa velmi zarmucel, keď som počul, že mi ten chlapec umrel. No ale z toho si nerob niš, šak mal sa trapic ve svece tak jako ja tak je lepšej, že si ho Pan Boh vzal. Malženka moja, tu s?mrazy ale bez sňahu. Poslal bych ci par zlatek, ale len nemožem niš zarobic. Sotva sa tu vychovam. Odpíš mi, jaké sú tam časy u nás, či je tam sňah lebo len bez sňahu. Při tem pozdravujem aj mamku, aj švagrovů a švagrovej aj švagra a jeho dietki. Ešče ca raz malženka moja pozdravujem a ostávám Tvoj verný manžel do našeho videnia. Sbohem sa maj dobre.«

Každý téměř drotar, jenž umí čísti, buď v torbě nebo na bytě mívá »modlijací knihu« těchto na př. názvů: »Ragadská růže okrášlená pridanými modlitbami k predivným zázračným obrazům Panny Maryje.« (V Budapešti 1901.) Tato knížka je ozdobená řadou mariánských obrázků v Uhrách ctěných, jako v Šimeku, na Nitranských vrchoch, Dubnici aj.

Ale přece o »páleném« se musím ještě zmíniti. Někdy, ač celkem málokdy, pijí Kolárovcí u nás pálené. Pozvolna odvykají.

»Už nesmím pít – som z tela preč,« povzdechł si mi jistý dráteník. Větší část proto nepije pálené, že odprisahli, že nebudou více pít. Dva Kolárovcí na Kladně u sochy P. Marie na rynku, opivše se den před tím, na druhý den odpřísáhli, že nebudou více již pít. Slibují, že do jisté doby zdrží se páleného, ale sotva »vynde termin«, hned se opijí. Zavazují se slibem mnozí na 2, 3, 5 let a podobně, a stanoví si, jakou míru nejvýše budou pít za den. P. D. odpřísáhl prý, že 3 sklenice piva bude pít nejvýše za den.

Domů chodívají dráteníci jednou, dvakrát i třikrát za rok – na hlavní svátky. Největší část dráteníků po celé léto bývá doma a jen na zimu k nám přicházejí. Naopak jiní na zimu pospíchají domů, zvláště staří, neradi zakoušejíce psotu v Čechách. Někdy k žalu ženy celá léta muž nepřijde domů. Jistý Kolárovec za celých 16 let dvakrát přišel domů. Konečně, když zase dlouho nepřicházel, žena se vydala za ním do Čech – zastihla jej v nemocnici u Milosrdných v Praze – a pochovala jej a osiřelá se vrátila domů.

Druhdy chodívali dráteníci domů pěšky. Cesta prý jim trvala osm dní. Nyní jezdívají z Prahy přes Olomouc a Vlárský průsmyk do Velké Bytče. Odtud to mají do Kolárovic asi hodinu.

»Co nosíváte domů?« ptal jsem se I. D.

»Penjaze. Cukroví dětem a bochník chleba nebo dva.«

Když domů přijdou, ani o tom doma kolikrát nebyli dříve zpraveni.

»Poboskáme se,« pravil I. D. ... žena volá: »Vítaj muž moj.«

Domů
chodívají
dráteníci
jednou,
dvakrát
i třikrát
za rok –
na hlavní
svátky.
Největší
část
dráteníků
po celé
léto bývá
doma
a jen na
zimu
k nám
přicházejí.
Naopak
jiní na
zimu
pospíchají
domů...

Připravil
Michal Šanda

K chaloupce zády, k literatuře čelem (II)

Key word: noblesa

Je mi jasné, že správňáci působící v české literatuře, editoři či nakladatelé, připravují a vydávají takové knihy, o kterých si myslí to nejlepší (jinak by se s nimi vůbec nezabývali). Proto, když se jich někdo zeptá v nějaké anketě, přitroublé či prestižní, nemají problém s nominací těchto svých dětí.

Lidové noviny pravidelně koncem roku přinášejí anketu Kniha roku 2007 (vloni byla otištěna 20. prosince; ti, co se nedostali na papír, pak www.lidovky.cz/kniha-roku-2007-ocz/). Pokaždé se v tomto průzkumu knižních zálib objeví alespoň jedna či jeden odpovídající, který si nemůže pomoci. Jak jim rozumím! Když vás nikdo nechválí, pochvalte se aspoň sami. Vůbec z toho nevyplývá, že by tito sebechvaliči byli podepsáni pod špatnými knihami. Ale se stále se snižujícími možnostmi informovat o nakladatelské produkci (v poslední době viz redukci v Lidových novinách nebo v příloze Hospodářských novin Víkend) a se stále větším tlakem managementu na příslušné fámuly psát o „literatuře pro lidi“ (viz stránky Kultury v MF Dnes) má těch několik, ve své volbě celkem svobodných redaktorů píšících o knihách každý týden na výběr z několika desítek titulů, za něž by si v předlistopadovém frontování lidi ruce urvali. Ale vyberou si vždycky špatně, samozřejmě...

Teď konkrétně: Tereza Pokorná, šéfredaktora Revolver Revue, uvedla v anketě: 3. „Mimo soutěž“ doporučuji čtenářské pozornosti dva poslední nebeletristické svazky

Edice Revolver Revue – výběry z kritických textů Marka Vajchra a Pavly Pečinkové, které ukazují, že literární a výtvarné reflexe nemusí být zdrojem umrtvující nudy, ale vzrušujících zážitků. Michael Špirit, editor a kritik: Za jednu z nejhodnotnějších knih uplynulého roku ze své četby pokládám výbor z kritik Marka Vajchra Vyložené knihy (vydala Revolver Revue). Bohužel jsem se na něm podílel jako redaktor, takže publikaci, která představuje střízlivé, vtipné a přesné myšlení o literatuře, nezapočítávejte do celkových výsledků.

Tohle je ale trochu jinak. Oba vědí, že to nemá noblesu, takže avizují „mimo soutěž“ nebo „nezapočítávejte do celkových výsledků“. Takhle podobně to fungovalo za první republiky v parlamentu. Co tam bylo vyřčeno, nemohlo být soudně stíháno, ale muselo být zaprotokolováno. Klement a jeho karlínští hoši to využívali často, ale nejen oni.

Zase se vydáváme po klasické cestě chytré horáky. Být a současně nebýt. Říkat a neříkat. Mlčet a nemlčet. Z obou výše uvedených odpovědí mám dojem, který může být samozřejmě mylný, že nejde o nic jiného než o prachobyčejnou propagaci knih. Vzhledem k tomu, že inzerce v novinách je pro malé nakladatelství, v tomto případě časopis, finančně nedostupná a v médiích knihám věnovaným je také příliš drahá, tak využívají tento způsob. Inzerují v anketě.

Pokud nemá nakladatel na inzerci (nebo nechce mít), pak musí s knihami pracovat, pustit je od mámy. A nevykřikovat, že všichni jsou lumpové, že si stejně jen vybavují své knihovny. Majitel nakladatelství Dauphin si to taky dlouho myslel a o jeho knihách z konce minulého století se nikdo nedozvěděl (i když byly výtečné). Dnes se chová zcela opačně. V koutě čekat je možno, ale hora nepříjde.

Nominovat v anketách svoje knihy není noblesní. A neznám důvod, který by to ospravedlňoval.

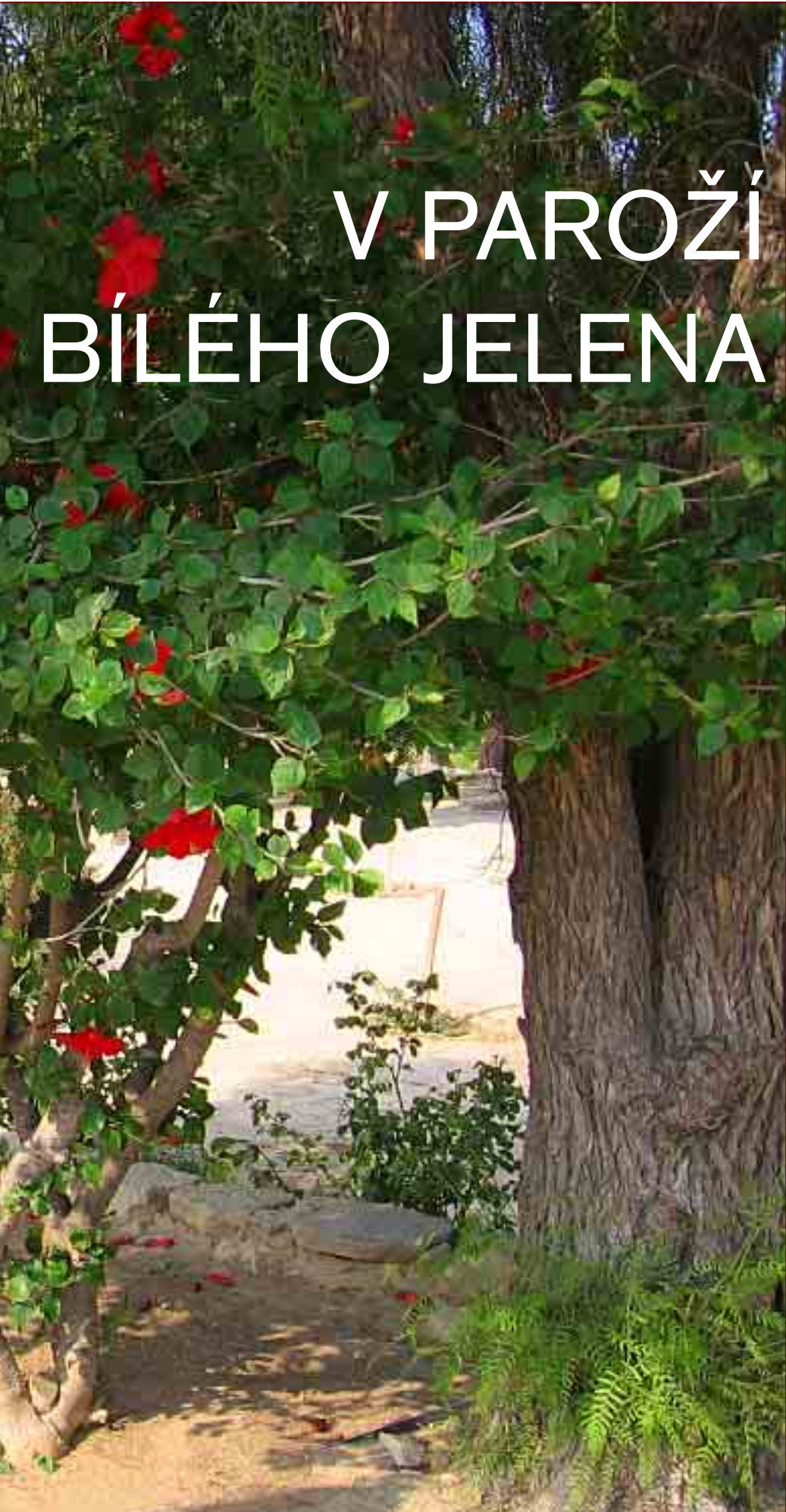
P. S.: Víím, že M. Špirit není členem RR, v tomto případě však jako by byl.

Jakub Šofar

(soubor básní)

MAGDALÉNA
RYSOVÁ

V PAROŽÍ BÍLÉHO JELENA

Magdaléna Rysová
(1988) studuje
Filozofickou fakultu
Karlovy univerzity
(obory český jazyk
a literatura, anglistika
a amerikanisika). Píše
od šesti let, účastní se
literárních soutěží
a vyhrává je; v roce
2000 získala Zlatý
oříšek Dagmar
Havlové pro nadané
děti. Nejranější básně
souboru Paroží bílého
jeleny napsala
v prvním ročníku
gymnázia, poslední
básně jsou její téměř
současná tvorba. Další
Magdaléniny verše
představíme v příštích
číslech.

(soubor básní)

MAGDALÉNA
RYSOVÁ

VINOBRANÍ

víno
se koulí do úst jak do důlku
kuličky sčítáme do šátku
na půlku
sem jedna tam jedna
hromádka
bezdná sklenka je přesladká
za podzim, za lásku, za žití
jsme sebou tak trochu opití

NA CHMELU

ženy
s šátky
na uzel
hřebeny
česaly sladký
chmel
usouženy
muži
stírali kapky
z čel
spěchali než spadnou
pěny

POD LÍPOU

na stráni pod lípou
třešně jí
do dlaní
sjíždějí z ucha
suchá
kytička kopretin
nesměle
krášlí
jí klín
pramínek kroutí si
z mašlí
bláhové čekání
léto se kazí
pod lípou na stráni
nepřichází

SRPNOVÝ PLES

ženy si barví
trnkové korále
žito se ospale
láme pro sedláky
podivné ženštiny
vrací se z polí
zcuchané bodláky
češou si pěšiny
do tomboly

NÁMOŘNÍK

kotvu
utápí ve víně
sedí
a houpá na klíně
delfína
drbe se za uchem
dýmkou na neděli
studené kakao
a prsty od zelí
vzpomíná

KORÁLKY

neuměla sůl vápenatou
a znala jedinou sílu
přitažlivou
chodba vlála za tou
divou co
život si čmárala z taháku
za gymplem stála pro dva šluky
v parku svedla všechny kluky
a učitele těláku
korálky cinkala
o kolena
vlasy si česala větrem
nechápala rovnice s parametrem
a hezky se smála
nedotčená

KDO NEBREČÍ

mezi bodláky v poli
se zaleskla slza
uvízla na špičce
ostří
vítr se hněval
jak ta je jen drzá
a letěl tu hrůzu
otřít

MALOVÁNÍ KONCEM LÉTA

jen ať nám zbyde ještě trocha žluté na tapety
dokud nám slunce nevybledne zcela
holá jsou místa mezi podzimy a léty
stejně jak cesta po stráních tvého těla

jen ať nám zbyde ještě trocha žluté na tapety
ať v pokoji je teplo na stěnách
když hasnou ráno rozpálené světy
a pohled je mapou přímočarých drah

teplo se ztrácí jak nasládlá chuť piva
a růže se mění na nerozvitě větvy
když do klína slunce smutně dohořívá
tak jen ať nám zbyde ještě trocha žluté na tapety

PSTRUZI

líně
nesou se pstruzi
potokem
jako čas pluje
námi
dívka si motá
tu oko za okem
ze suchých stébel
slámy
ospale
zaplétá další
rok za rokem
všichni jsme
tak trochu
sami

ČAS SKLIZNÍ

za lesem
v paroží
bílého jelena
slunce si
na prsty hvízdne
ženy jdou
zrosenou loukou
na sena
uvítat
letošní sklizně

ZÁPAD SLUNCE NAD PRAHOU

v doteku s kamenným mostem
si malovali po stém
sto první otisk Prahy

a horké slunce jako třetí
těm dvěma právě do objetí
ustoupilo z dráhy

PŘED TVÝM DOMEM

slabý kouř
se táhne tvými ústy
proplová úžinou
tvých prstů
jak poslední doutník z obchodní lodi
čekám na něj
na konci chodníku
na signál co mnou stoupá
jak zoufalství cestou do poschodí

SKLIZNĚ

den platí sedlákům za útratu
podivné tóny na klasy loudí
přes pole člověk člověka soudí
přes pole z obilí brambor či drátu
děšť zrádná slova neuhasí
sejeme do bláta sklízíme plody
a hořko se létu směje do úrody
zítřky si sklízí na horší časy

(soubor básní)

MAGDALÉNA
RYSOVÁ

NEZRALÉ VÍNO

připíjím marnosti
s níž žijeme po boku
sestřičce pletoucí
své oko po oku
v teploučce huňatý šál
připíjím úsměvu
pánů a dam
stojících v hloučku
než zavřel se krám

pijeme vesele s úctou a zdvořile
na nic a na všechno pijeme opile
na věčnou lásku co není nás hodna
na suchou jablůň ať je stále plodná
hýřivě zbaběle pijeme do dna

LOŇSKÁ SEZÓNA

praskají peróny
paničky v závějích
děraví ozóny
a rády tančí
na rovných kolejích
kličkují vagóny
s pomeranči
na prodej všechno
z loňský sezóny

PÍSNÍČKA O OKRAJ PARAPETU

včera dva holubi ťukali o okraj
parapetu
písničku složenou ze samých krátkých
not
bylo jim veselo jak tam štěbetali
světu
a teploměr dřímál na dvou stupních
pod
asi těm dvěma bylo zrovna
do zpěvu
a bylo jim jedno zda léto je či
zima
smáli se všem co jen doufají
v oblevu
když holubí lehkost je dávno
nedojímá

ČERVENEC

sedávali v rákosí
v pováleném obilí
v trávě mokré od rosy
za ruce se vodili
a provoněli krajinou
a shazovali mravence...
pak utekl jí za jinou
a bylo koncem července

TRNKY

na řasách
kuličky deště májového
klouzaly
ztrpkle na polštář
plakala ze sna
pro toho svého
v bělostných ručkách
topil se snář
z očí
spánkem jemně přivřených
padaly
trnky do peřin
do sítí oblohy
snášel se sních
na sny já ovšem
nevěřím

ČERVÁNKY

z polí
stoupá nasládlá
mlha
za kopcem
maliny dívka si
trhá
v zástěře
vítr
nazlátlou pšenici
seká
s červánky
ve tváři chlapec tu
čeká
za keřem

JEN MÁLO SLOV

jen málo slov
nám zbývá před setměním
jen málo básní
ještě došeptat
do posledního zažlutění
než zář spolykají
střechy paneláků
jen málo slov
jen málo slov
a tolik odříkání
když s posledním veršem
ulehá i den

tolik se bát a tolik pochybovat
v té modři
zvadlých čekanek
a dýchat přítomnost
a prostupovat sebe
tolik doufat a tolik žít
že by to stačilo na pár životů
těch kteří nikdy nedýchali
naději v modrém poli
tolik chtít a tolik čekat
že se rozestoupí nebe
a spadne pár kapek
víry

není lehké
dívat se na zoufalost slunečnic
hledajících paprsky
uprostřed noci
není lehké
psát učesané rýmy
pár nadšencům
zachraňujícím poezii
není lehké
stoupnout si v zástupu lidí
na svoji značku
a cítit se na správném místě
není to lehké
není
správných míst

a přesto má cenu
dýchat
a mávat z vlaku na mizící
koleje
a přesto má cenu
věřit
v krásu rozkvetlé
louky
a přesto to má cenu
jen doufat

je krásné
položít vlasy
na horkou zem
a přes zavřená víčka
si promítat barvy
a malovat sny
a mít sílu
v nich číst
v nich žít
v ně doufat
bylo by to krásné
umět tak snít

někdy se zdá
že už jsme všechno řekli
všechno napsali
a vyslovili při tom
milion slov
ze své bohaté sbírky
slovní zásoby
někdy se zdá
že už jsme o sobě všechno řekli
a přesto jen v mlčení
jsme sobě blíž

(soubor básní)

MAGDALÉNA
RYSOVÁ**SILUETA ZA OKNEM**

na okně zůstala stopa
po dlani
a s každým dechem
roztávala
mizela ze světa do mého
dýchání
když po kapkách jsem ho
rozdávala
korálky dechu kapaly
na otisk
noc padala na mé
zoufání
na okně zůstala stopa
po dlani
a já marně hledám její
stisk

KAPKY VE TMĚ

možná bychom měli víc šeptat
když naše slova
nechtějí spát
šeptat si
o krásných věcech
které tušíme
ale nikdy nepoznáme
možná bychom měli víc mlčet
a nechat slova
viset nad postelí
aby mohla
kapat
do tmy
po větách
možná bychom pak měli víc rádi

NÁHRDELNÍK

do tmy se mi
rozkutálely touhy
a nešly posbírat
jak puklé jeřabiny
na niti z mrtvých
vláken
nabírala jsem je
dlaněmi jak vodu
ze studánky
a ony mi protékaly prsty
a nešly zachytit

do tmy se mi
poztrácely touhy
na srdci
s ranou otevřenou
a vlály nocí
jak smuteční prapory
a vlály nocí
bezejmennou

CHRPY

když jsem usínala
má kůže do tmy začla tát
a jádra noci dozrávala
jen je ochutnat
když jsem tam usínala
tam v louce temných chrp
padaly mi do snu
jak modré plameny
co sežehly květy
i stopy se jmény
a pak už jen modro
jak v inkoustovém hávu
když krev koluje nocí
a vyschne na otravu
přezrálých jader
co směla jsem ochutnat
a pak už jen modro
a dospat
a dodýchat

Kvítky na tubetějce

**Stráž severu
se plně dává do služeb
aneb**

Jak šla jedna redakce k únoru

Máme tady osmičkový rok. Kdejaký publicista, včetně autora těchto řádků, v následujících měsících bude opakovat, co se kdy kde událo v roce 1918, 1938, 1948 a 1968 a že i rok 1988 byl zásadní a že i rok 1928 stojí za pozornost a že rok 1908 také patří do 20. století a rok 1978... Prostě tento rok bude opilý osmičkami. Než si z toho ale uženeme kocovinu, pojďme se podívat třeba do roku 1948 – ne globálně, ale jenom na jedno místo, do jedné redakce. Pojďme prožít únor 1948 do redakce libereckého deníku Stráž severu.

Naše kroky ale musíme začít o něco dříve, jinak bychom na tu cestu dobře neviděli. Vstupme tedy do redakce libereckého listu

Stráž severu, listu, který po roce 1945 působil v oblasti masivně ovlivněné poválečným odsunem německého obyvatelstva (a to nejen usídlivšího se zde během okupace, ale také tradičních obyvatel tohoto regionu). Navíc šlo o list, který nepatřil před únorem 1948 do majetku a vlivu KSČ, ale pod Československou sociální demokracií (ČSSD).

Před rokem 1938 vycházel v libereckém německém nakladatelství bratří Stieplů deník Reichenberger Zeitung. Nakladatelství vstoupilo pod kuratelu NSDAP a list se přejmenoval na Die Zeit. Sídlo redakce bylo v tehdejší liberecké Panské ulici (dnes ulice 8. března). Po válce byl Die Zeit zrušen a nakladatelství, vyvlastněné československým státem, se přejmenovalo na Cíl. Nicméně redakce pozdější Stráže severu pro své interní redakční oběžníky ještě v roce 1948 (tedy po třech letech od konce války) používala hlavičkový papír redakce Die Zeit včetně říšské orlice a háčkových křížů jako makulaturu, což lze vysvětlit snad jen poválečným nedostatkem papíru.

Národním správcem se v roce 1945 stal bývalý redaktor Ještědského obzoru Josef Veverka, který od voleb v roce 1946 zastával také post poslance Národního shromáždění za ČSSD. Josef Veverka (4. 2. 1903 Nymburk – 8. 10. 1971 Liberec) byl absolvent UK v Praze na oborech zeměpis a dějepis, dva semestry studoval hospodářský a koloniální zeměpis na Sorbonně v Paříži. Od 1937 působil jako obvodní tajemník sociálnědemokratické strany v Liberci a redaktor Ještědského obzoru. Na konci 30. let byl zvolen členem liberecké městské rady. Během krátkého období druhé republiky byl tajemníkem Národní strany práce a redaktorem Stráže lidu. Na počátku 40. let pracoval v pražském rozhlasu, roku 1940 byl zatčen gestapem za předání ilegálních letáků a odsouzen na dva roky vězení, 1944 znovu zatčen. Po osvobození se stal šéfredaktorem Stráže

Ale zpět: V květnu 1945, bezprostředně po osvobození Liberce a ještě před vypuknutím Pražského povstání, vychází už v Liberci tedy Stráž severu coby list sociální demokracie vydávaný v novém nakladatelství Cíl. O rok později, 1. května 1946, se deník stává oficiálním listem krajského sekretariátu sociální demokracie a Josef Veverka orientuje jeho směřování k podpoře pravicového křídla ČSSD reprezentovaného například ministrem Václavem Majerem.

severu a poslancem Národního shromáždění. Po únorovém převratu byl zbaven funkce šéfredaktora a odstěhoval se do Nymburka. Byl několikrát zatčen a 1950 odsouzen ke 12 letům (1954 v novém procesu k 21 letům) vězení. Na nátlak britské Labour Party byl 1964 podmíněčně propuštěn. V roce 1968 se zapojil do obrodného procesu, připravoval obnovu sociálně-demokratických organizací na Liberecku, byl předsedou klubu K 231 v Liberci. Za normalizace byl několikrát vyslýchán Státní bezpečností a v roce 1971 zemřel po třetí mozkové příhodě. Ukázkový osud 20. století.

Ale zpět: V květnu 1945, bezprostředně po osvobození Liberce a ještě před vypuknutím Pražského povstání, vychází už v Liberci tedy Stráž severu coby list sociální demokracie vydávaný v novém nakladatelství Cíl. O rok později, 1. května 1946, se deník stává oficiálním listem krajského sekretariátu sociální demokracie a Josef Veverka orientuje jeho směřování k podpoře pravicového křídla ČSSD reprezentovaného například ministrem Václavem Majerem.

KSČ v Liberci ve stejnou dobu, od jara 1946, vydává konkurenční Nástup severu. Němečtí komunisté chtěli dokonce obnovit vydávání svého předválečného titulu Rothe Fahne, ale vyšlo jen jedno číslo Neue rothe Fahne. Pouhý den po 25. únoru 1948 ovšem krajský akční výbor zbavil Josefa Veverku místa šéfredaktora Stráže severu a na jeho místo nastoupil bývalý redaktor deníku Práce Josef Gabriel. KSČ tedy převzala Stráž severu do svého tiskového aparátu ještě dříve, než se oficiálně sloučila se sociální demokracií. V Důvěrných zprávách, jakémsi interním zpravodajském až špionážním bulletinu, který KSČ tiskla v deseti kusech z hlášení svých regionálních pracovníků pro potřeby aparátu ÚV, vyplývá, jak se podle tohoto hlášení odvíjel únor 1948 na Liberecku, pokud šlo o nekomunistické strany Národní fronty a Stráž severu zvlášť:

Na slavnostní schůzi krajského akčního výboru Národní fronty v Liberci bylo zahájeno lidové hlasování za Pakt míru v Liberci. Dedecius a Marie Titvandlová podpírají hlasování.

Pro jméno míru, svobody a štěstí
FRANTIŠEK PLECHATÝ, poslanec NS, předseda krajského výboru
„Souhlasím s výzvou Světové rady míru. Bojovat za mír, aby byl uzavřen mírový pakt mezi národy, aby byl uznán právo národů na sebeurčení.“
Hlasuji: ☒ Pro ☐ Proti

V kraji Liberec se vyskytly pokusy vyhnat národní správce z osobních důvodů. Lidovci v pohraničí utrpěli ještě větší debakl než nár. soc., přecházejí celé jejich organizace, hlavně živnostníci. Ve vnitrozemských okresech je pozice lidovců ještě poměrně dobrá. Nár. soc. jsou nejsilnější na česko-dubsku a šíří šuškanou: pan prezident ještě promluví. Soc. dem. Ztratili hlavně oporu tím, že Stráž severu přešla do rukou AV (akčního výboru, pozn. aut.). Na zasedání KV přišli zástupci soc. dem. a vyslovili se pro úzkou spolupráci a pro splynutí v brzké budoucnosti. Na Frýdlantsku předložili již soc. dem. návrh na sloučení. Krajský aparát byl silně oslaben odchodem soudruhů do KOR, JSČZ a Akčních výborů. Volební úkol 85 % je splnitelný. Obtíže budou ve vnitrozemských okresech a ve městech.

Redakce vedená Josefem Veverkou patřila k velmi aktivním skupinám mezi novináři sociální demokracie a velmi pravděpodobně si uvědomovali situaci, která v jejich straně rozštěpené mezi křídla Bohumila

y a krajského výboru obřím
československé kraji. Úderní Jan
ovaci listek.

sti našeho lidu

ské rady odborů v Liberci.
mír v našich záležitostech to
být více, lépe a jasněji.
nové metody práce a roz

Proletáři všech zemí, spojte se!

Stráž severu

ROČNÍK VII. * ČÍSLO 123.
LIBEREC NEDĚLE 27. KVĚTNA 1951

27.5

DENÍK KRAJSKÉHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA V LIBERCI - KRAJ JANA ŠVERMA

Druhý den VI. krajské konference naší strany v Liberci POD VEDENÍM KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENS K DALŠÍM VÍTĚZSTVÍM ZA MÍR A SOCIALISMUS

Liberec — Odpoledne prvního dne VI. krajské konference Komunistické strany Československa v Liberci i zahájena rozprava ke správě vedoucího tajemníka krajského výboru KSC poslance NS soudruha Rudolfa Vetišky o o
nosti krajské organizace a o dalších úkolech strany v Libereckém kraji. V rozpravě promluvil 26 soudruhů a soud
ba. V závěru rozpravy prvního dne konference promluvil též starý bojovník naší strany dnes devadesátiletý soud
Václav Hájek z BŘH pod Bezdězem. Na zahájení druhého dne krajské konference pozdravila přítomně delegace z
rozptýlených závodů, polí a kanceláří, kterou vedl předseda krajské odborevé rady v Liberci poslanec NS soudruh Fr
tisk. Plochats. Pak se ujali slova bouřlivě pozdravená zástupce Ústředního výboru KSC ministr informací a osv
soudruh Václav Kopecký. Odpoledne pokračovala rozprava. v níž rovněž téžemně organizace. Informační

Laušmana a Zdeňka Fierlingera na přelo-
mu let 1947 a 1948 hrozila. Proto také na
konci roku 1947 šéfredaktor Veverka vel-
mi naléhavě zval všechny své kolegy – čle-
ny sociální demokracie na lednovou praž-
skou konferenci sociálnědemokratických
novinářů. Účast přislíbili všichni včetně
Václava Brože, pozdější opory komunistic-
kého šéfredaktora Stráže severu Josefa
Gabriela.

Oběžník č. 13. Soudruhům redaktorům,
členům sociální demokracie, sděluji, že
v neděli 11. ledna 1948 se koná v místnos-
tech Automotoklubu v Praze II., ul. J. Ople-
tala 29 první konference sociálně demo-
kratických novinářů. Na programu této
konference jsou: 1. Zahájení konference. 2.
Poslání sociálně demokratických funkcio-
nářů. 3. Postavení Sdružení novinářů čs.
soc. demokracie. 4. Rozhovor o zřízení
zvláštního fondu soc. dem. novinářů. 5.
Volba funkcionářů Sdružení novinářů čs.
soc. demokracie. 6. Různé a návrhy. Bude
dobře, když se všichni soudruzi zúčastní té-
to konference, na kterou se mimo jiné do-

staví také předseda strany s. B. Laušman
a generální tajemník s. Bl. Vilím. (...) Sděl-
te okamžitě, zda se případně konference
nezúčastníte a vzhledem k závažnosti této
záležitosti prosím abyste lask. uvedli také
důvody.

Ať už po příjezdu z jednání informovali re-
dakci o výsledcích rokování s předsedou so-
ciální demokracie nebo ne, jisté je, že zrych-
lující se vývoj a jeho směřování se už na za-
čátku ledna projeví v životě libereckých
novinářů zcela jednoznačně: 5. ledna musel
Josef Veverka informovat všechny redaktory
o tom, že jejich nedávno vyplněné při-
hlášky do novinářských odborů při Svazu
českých novinářů byly neplatné a že je po-
třeba vyplnit nové do ROH. Jak uvidíme
z následujícího dokumentu, přihlášky měly
být vyplněny a podány k 1. lednu, a tak li-
berečtí měli v tomto ohledu prodlení.

Motivaci tohoto kroku podává průvod-
ní dopis svazu českých novinářů z 23. pro-
since 1947 podepsaný úřadujícím místop-
ředsedou Svazu Vojtěchem Dolejším a jed-
natelem Karlem F. Zierisem:

Na Frýdlantsku
předložili již soc. dem.
návrh na sloučení.
Krajský aparát byl silně
oslaben odchodem
soudruhů do KOR,
JSČZ a Akčních
výborů. Volební úkol 85
% je splnitelný. Obtíže
budou ve
vnitrozemských
okresech a ve
městech.

Jako datum vstupu do
ROH uvedou datum
1. ledna 1948.
Redaktoři listů, kde
není závodní
odborová skupina,
necht' zašlou
vyplněnou přihlášku
ROH sekretariátu
Svazu českých
novinářů, který ji
odevzdá Ústřední
radě odborů, jež
provede zařazení do
příslušné skupiny.
Toto ujednání se
netýká novinářů –
důchodců. Ačkoliv
členství v ROH je
dobrovolné, je
v zájmu redaktorů,
členů Svazu, aby se
přihlásili za členy
ROH.

Předsednictvo Svazu českých novinářů jednalo z pověření ústředního výboru Svazu s Ústřední radou odborů o začlenění redaktorů do ROH. Vzhledem k tomu, že zákon o redaktorech a Svazech novinářů č. 101/47 vyhrazuje Svazu jako veřejnoprávní korporaci pouze hájení věcných a ideových zájmů tisku, kdežto hmotné a existenční zájmy redaktorů, podobně jako všech jiných zaměstnanců může hájit pouze ROH jako jednotná odborová organizace, je v zájmu všech redaktorů, aby také oni se přihlásili za přímé členy ROH. Věc byla dosud komplikována tím, že členové Svazu českých novinářů byli by museli platit příspěvky jak Svazu tak ROH. Předsednictvo Svazu hledalo proto způsob, jak otázku členství redaktorů v ROH vyřešit, aniž by novináři museli platit dvojí členské příspěvky. Po delším jednání bylo s Ústřední radou odborů dohodnuto, že redaktoři se přihlásí za přímé členy ROH v závodních odborových skupinách, kam podle místa svého zaměstnání přísluší. Členské příspěvky budou odvádět pouze v závodní odborové skupině podle příspěvkové sazby platné pro členy ROH, tj. 1 % z hrubého platu. Redaktoři, kteří se stanou členy ROH, nebudou platit Svazu žádné příspěvky. Ti členové Svazu, kteří se členy ROH nestanou, budou členské příspěvky odvádět Svazu českých novinářů v dosavadní výši. Upozorňujeme však, že tito členové budou mít pouze výhody vyplývající z redaktorského zákona, nikoli však výhody, které svým členům poskytuje ROH, tj. zejména právní pomoc, podpora v nezaměstnanosti, účast na rekreačních akcích ROH aj. Redaktorům, kteří se od 1. ledna 1948 přihlásí za členy ROH nebo již jimi jsou, bude členství v novinářských organizacích (Syndikát, Národní svaz novinářů) započítání jako členství v odborové organizaci s nároky, které z dlouhodobého členství v odborové organizaci plynou. Redaktoři, kteří by se za členy ROH přihlásili teprve později, nebu-

de výhoda započítání tohoto členství uznána. (ROH přes SČN vyvíjel tedy značný tlak na novináře, aby se stali jeho členy, a lákal je k němu množstvím výhod navíc zatím nespojovaných se členstvím v konkrétní politické straně, což v dané době muselo na novináře nekomunisty působit jako lákavá nabídka či zdání solidního zacházení, pozn.aut.) Přikládáme k tomuto dopisu členskou přihlášku do ROH. Redaktoři, kteří pracují v závodě, úřadě apod., kde je závodní odborová skupina ROH, odevzdají tuto vyplněnou přihlášku závodní odborové skupině. Jako datum vstupu do ROH uvedou datum 1. ledna 1948. Redaktoři listů, kde není závodní odborová skupina, necht' zašlou vyplněnou přihlášku ROH sekretariátu Svazu českých novinářů, který ji odevzdá Ústřední radě odborů, jež provede zařazení do příslušné skupiny. Toto ujednání se netýká novinářů – důchodců. Ačkoliv členství v ROH je dobrovolné, je v zájmu redaktorů, členů Svazu, aby se přihlásili za členy ROH. Ujednání předsednictva Svazu českých novinářů a ÚRO je pro redaktory velmi výhodné. Dosahují jím členství v ROH s plnými právy a nároky i dříve získanými, aniž by museli platit zvláštní členské příspěvky. Znovu upozorňujeme, že Svaz českých novinářů nebude moci zastupovati redaktory při jednáních o platových a jiných otázkách, vyplývajících ze zaměstnaneckého poměru, poněvadž tyto otázky patří výlučně do kompetence ROH, jako jediné odborové organizace.

Při styku se SČN pak měli novináři registrovaní v ROH používat výhradně průkazy odborové organizace, nikoli svazu.

V lednu 1948 se tedy valná část redaktorů sociálnědemokratického deníku (ne-li všichni) na popud Svazu českých novinářů přihlásila do odborové organizace vedené představitelem KSČ Antonínem Zápotocným.

5. ledna 1948. Členům redakce Stráže severu! Upozorňuji na přiložený dopis Svazu českých novinářů, který dostali všichni kolegové zároveň s přihláškou do ROH. Žádám kolegy, aby ihned vyplnili přihlášky do ROH, které byly k dopisu přiloženy, neboť přihlášky, které jsme svého času již vyplňovali, jsou neplatné.“ Rukou pak připsáno: „Vyplňte též dobu svého členství ve Svazu č. novinářů (jde o započítání do členství v ROH).

Zároveň se Josef Veverka pomocí formálních prostředků pokoušel upevnit svoji redakci v rámci sociální demokracie, neboť mu patrně bylo zřejmé přesouvání redaktorů stále více k organizačním úzce napojeným na KSČ, jako bylo právě například ROH, na rozdíl od Svazu českých novinářů. A tak ihned poté, co s novináři Stráže severu od 5. ledna přihlašovali za členy ROH, upozornil je 8. ledna na jejich členství v ČSSD. Oběžníkem z 8. ledna oznámil všem redaktorům členům sociální demokracie (Václav Brož, Ladislav Tůma, Vlastimil Kaluha, Alois Janata, Ivan Mikšovič, Jindřich Švec, Karel Slavík, A. Urban, A. Poláková, Vl. Mikolášek, Fr. Plecháček – tedy v zásadě celá redakce), že mají „ihned a to nejpozději do pátku 9. ledna dopoledne do 10 hodin předat pí. Gräfové členské legitimace Čs. sociální demokracie. Soudruzi, kteří nemají zaplacené členské příspěvky alespoň do konce pololetí roku 1948, nechť současně dlužné příspěvky předají pí. Gräfové, která obstará zaplacení a vylepení známek u okresního sekretariátu“.

V době vládní krize Josef Veverka spolu se svými nejbližšími spolupracovníky, včetně Václava Brože, odjel z Liberce do Prahy, o čemž informoval redakci: „V neděli 22. února odjíždějí na schůzi redaktoři: Dr. Veverka, Janata, Brož. Na sjezd ÚRO do Prahy jede Tůma. Ze zbývajících redaktorů je nutno sestavit službu pro neděli, aby mohly být přijaty event. zprávy, které snad během dne dojdou. Stačilo by zařídit službu asi od 16 do 22 hodin.“

Co se dělo v Praze, o tom liberecký archiv nehovoří. Ale věci jsou celkem nasnadě. Jak už jsme uvedli, 26. února byl šéfredaktor Veverka sesazen a nahradil ho Josef Gabriel, dosazený akčním výborem krajské Národní fronty v Liberci. 1. března se nicméně ještě Gabrielovo jméno nevyskytuje mezi podpisy členů redakce, kterými aktivně vyjádřili svoji podporu prezidentovi republiky Edvardu Benešovi a také loajalitu a podporu předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi:

Vážený pane presidente,

zaměstnanci Stráže severu, deníku akčního výboru krajské Národní fronty v Liberci, a to členové redakce i personál administrace a dalších oddělení, Vás upřímně zdraví a přejí Vám hodně zdraví

a klidu. Vzpomínáme vděčně Vašeho úsilí o zachování demokratické formy naší drahé republiky a vyslovujeme Vám, vážený pane presidente, svoji hlubokou oddanost a věrnost. Závodní rada deníku Stráž severu.

Zatímco z dopisu prezidentu Benešovi je ještě patrný původ redakce v sociálnědemokratickém prostředí a spíše odkazuje k převratu jako k neúspěchu demokratických sil a oceňuje alespoň Benešovo úsilí o zachování demokracie, dopis Klementu Gottwaldovi je již zcela projevem loajality v tuto chvíli již bývalého sociálnědemokratického listu, který přechází pod dohled KSČ, i když i zde je patrné, že závodní rada ještě například nepovažovala události za „vítězství pracujícího lidu“ ale spíše za „osudnou vládní krizi“:

Vážený pane předsedo vlády,

závodní rada Stráže severu, deníku krajského akčního výboru Národní fronty v Liberci, jménem všech zaměstnanců, členů redakce i personálu administrace, prohlašuje, že plně stojí za vládou nové Národní fronty, tak jak jste ji vytvořil po osudné vládní krizi.

Právě dopisem Klementu Gottwaldovi Stráž severu formálně stvrdila svůj přechod na stranu nového režimu. Závodní rada v dopise doslova uvedla:

Deník Stráž severu se plně dává do služeb lidově-demokratické Československé republiky a veškerým svým vlivem u svých čtenářů se bude i nadále zasazovat za popularizaci dvouletky a programu vlády Národní fronty Čechů a Slováků, jak byl formulován Vaším nedávným prohlášením.

Redakce, která zatím spíše vyčkávala, jak se projeví její nový šéfredaktor, který se, soudě podle materiálů z archivu deníku, ujal své činnosti právě až začátkem března, zatím tedy volila spíše nezávazné formulace a slibovala jen ty kroky a projevy loajality vůči novému režimu, které ji nijak nediskreditovaly. Závodní rada předložila oba dopisy k podpisu všem pracovníkům redakce i administrace a přiloženým oběžníkem je 1. března 1948 vyzvala, „aby práci jim přidělenou plnili i nadále co nejsvědomitěji“. Stráž severu tak nakonec do poúnorové republiky přešla bez větších zjevných konfliktů i bez zásadních personálních změn v kolektivu redakce či dalších částí vydavatelství.

Asi tak jako většina společnosti.

Připravil

Martin Groman

Strž (velký recenzní prostředek)

Rozhovor s režisérem filmu *Občan Havel* Miroslavem Jankem, fotografie a Dojmy z předpremiéry najdete v letošní první Dobré adrese na straně 18.

Když se z bezmocných stanou mocní

V sedmdesátých letech se aktivní opozice proti komunistickému režimu smrškla na pár intelektuálů, kteří v podstatě žili v uzavřeném, značně elitářském ghettu. Vždyť i onen dnes už legendární dopis Václava Havla adresovaný tehdejšímu prezidentovi ČSSR Gustávu Husákovi vznikl původně jen z hecu, pro pobavení pár kamarádů.

Celé toto ghetto, které bylo později spojeno s hnutím, dá-li se to tak nazvat, Charty 77, opovrhovalo tehdejší praktickou podobou politiky, ale do jisté míry politikou vůbec. I Havlova tehdejší představa o fungování státu, jak ji prezentoval v esejí *Moc bezmocných*, je bližší utopické představě Platóna než demokracii, jak ji známe z 20. a 21. století.

I toto je jeden z příběhů filmu *Občan Havel*, který měl na konci ledna premiéru v českých kinech. Příběh muže, který chtěl zůstat spisovatelem, možná filozofem, ale byl tak trochu vržen na trůn, a tím i do řešení praktických politických problémů, před kterými u nás někdo naposledy stál ještě před únorem 1948, jestli vůbec někdy.

A to je i klíčová otázka celého dokumentu. Dokáže člověk, který se do politiky nehodí, nebyl pro ni zrozen, ustát její tlak? Všechny ty zákulisní tahanice, vyjednávání, omotávání hadů, které k demokracii, ať se nám to líbí nebo ne, neodmyslitelně patří všude na světě? A dokáže nepodlehnout vábívé moci?

Jen je škoda, že dokumentarista Pavel Koutecký, který si celý projekt vymyslel a většinu z něho odtočil, nezačal ještě o tři roky dřív. Přece jenom Václav Havel byl už v roce 1993 tři roky prezidentem a právě v tomto období byl sice ještě silně apolitický, ale zároveň měl největší pravomoce, protože, jak ostatně sám několikrát přiznal, Československo bylo tehdy spíše než demokracií autoritářským režimem s ním v čele.

Jak se Kouteckému v *Občanu Havlovi* podařilo na filmový materiál zachytit těch dalších deset let? Rozhodně vtipně. Málokterý v podstatě životopisný film o politikuvi má v sobě toliko humoru jako tento. Na čem je postaven? Částečně na našich vlastních stereotypech. Na naší masarykovské představě toho ctihodného tatíčka na koni, který si zaslouží náš obdiv a naše poklony a který je v podstatě z mramoru. Že takový ani onen Masaryk nebyl, je vedlejší. A právě takováto naše představa v kontrapunktu s Havlovým uvolněným, trošku zmatečným, skoro bych se nebál použít sousloví „joudovským“ chováním vzbuzuje ony záchvaty smíchu v sále. Paradoxně ty nechtěné situace vyvolávají mnohem větší salvy než jiné, kdy se sám Havel snaží být vtipný záměrně (ne že by se mu to nedařilo).

Ale není to jen humor, který na dokument dlouhé dvě hodiny krátí na příjemný

A je ke cti

dokumentaristovi, že se
proto nemusel na nic
ptát (což platí o celém
dokumentu), ani nemusel
od prezidenta nic slyšet,
vyprávěl obrazem.

filmový zážitek. Po smrti Olgy Havlové pustil Václav Havel Kouteckého až ke dřeni. A je ke cti dokumentaristovi, že se proto nemusel na nic ptát (což platí o celém dokumentu), ani nemusel od prezidenta nic slyšet, vyprávěl obrazem. Prezident dívající se přes záclony na zástupy jdoucí k rakvi jeho ženy je rozhodně nejsilnější moment českého filmu za posledních několik let.

A nesmíme zapomenout ani na Miroslava Janku, jehož podíl na tom, že *Občan Havel* je svébytné dílo, je obrovský. Po tragickém úmrtí Kouteckého to byl on a jeho žena, kdo vzali nůžky a sestříhali několikahodinový materiál do výsledné podoby. A ne nadarmo se o dokumentu říká, že nevzniká na place, ale ve střižně.

Ano, *Občan Havel* je, aspoň když ho sledujete jen po povrchu, málokdy ke své titulní postavě neuctivý, nelichotivý, a to stačí kritikům, ani ne tak filmovým, jako spíše těm z politického podhoubí, na to, aby ho strhávali – ale pokud se dostanete aspoň do druhé vrstvy, uvidíte, co s příkladem morálně silného člověka, jakým Havel bezpochyby je, dokáže moc udělat a na co ani ona nestačí.

Zbyněk Vlasák

Občan Havel. ČR 2007. Režie: Pavel Koutecký, Miroslav Janek

Spolupráce se zkušeným scénáristou Christopherem Hamptonem na poli romanticko-dramatickém dopadla tentokrát nesrovnatelně lépe než v *Pýše a předsudku*.

Pokání je neromantická romance

Po zhlédnutí určitých typů romantických filmů míváme často, a někdy i docela oprávněně, pocit, že bychom něco podobného zvládli vymyslet/natočit/zahrát taky. Navíc se tak nějak domníváme, že jsou výhradně pro ženy. Pokání má startovací pozici ještě o něco horší. Vzpomeneme-li si na nepovedou *Pýchu* a předsudek od stejného režiséra, není divu, že si nějaké ty předsudky do kina opravdu neseme.

Joe Wright ale již v prvních minutách filmu dokáže nemožné, totiž přesvědčit diváky, dokonce i mužské, že peníze za vstupné neutratili zbytečně. První, co diváky zaujme, jsou neobvykle dlouhé, několikaminutové a vizuálně dokonalé scény bez jediného střihu. Přes nepochybnou náročnost pro herce jsou zvládnuté dokonale, máme pocit, jako bychom se vznášeli v mlžném a nadrealistickém oparu, a že kdybychom film postavili v kterémkoliv místě, vznikl by dokonalý plakát. Takováto snaha bývá někdy filmu na škodu, ubírá mu na realnosti, to ovšem není případ *Pokání*. Naopak. Pociťte, že to všechno se doopravdy stalo, nebo přinejmenším klidně mohlo stát, dodává filmu na přitažlivosti i pro silnější pohlaví, které určitě ocení i kameru, která se neodvrací od válečných, místy i hodně drastických detailů, ovšem bez ztráty vkusu, tak nějak přirozeně, jak ostatně plyne i celý film.

Wright považoval koncept knihy, která je psána pohledem hlavní hrdinky ve třech klíčových obdobích jejího života, za tvůrčí výzvu: „Když tu knihu převádíte na plátno, příběh se vám postupně odkrývá v celé své kráse. Zabýváte se tou vypravěčskou strukturou, úhly pohledu, jednou pravdou v porovnání s ostatními pravdami,“ říká režisér. Spolupráce se zkušeným scénáristou Christopherem Hamptonem na poli romanticko-dramatickém dopadla tentokrát nesrovnatelně lépe než v *Pýše a předsudku*. Lepší výkon podala i herečka Keira Knightley – ovšem nejlépe hraje Saoirse Ronan v roli nejmladší hybatelky celého příběhu.

Velký kus práce odvedli výtvarníci. Hledali domy, prostředí a místa, která by co nejvíce odpovídala těm z knihy, radili a byli při ruce a výsledek je vidět. Hodně dokázal i specifický filtr na kameru, který vytváří záři okolo nejsvětlejších míst a celou scénu zastírá třpytem. V tomto „sladkém“ prostředí o to více vynikne přechod do temnějších částí příběhu, a to doslova. Šok z rychle přicházející války, ztráty jistot, a to nejen finančních, strach o život a o to, že se již nestihne napravit, co bylo spácháno, a ještě spíše o to, že jde o téměř nemožný úkol, prostupuje celým filmem. I styl práce s kamerou se mění spolu s příběhem. Filmaři se také snažili dosáhnout věrohodnosti v kontinuitě vzhledu

hlavní hrdinky ve všech etapách jejího života – maskérka Ivana Primorac se v úpravě jejího zevnějšku snažila znázornit nejprve luxus v polovině 30. let a později kruté účinky války.

Záměrně nepíšu o ději. Těžko totiž říci tak akorát, a těžko vlastně říci cokoliv, aby to nepůsobilo příliš lacině, jednoduše a plo-

še. Poměrně jednoduchá zápleтка, kdy malá a trochu protivně sebevědomá dívka v dětské domýšlivosti a nevědomosti způsobí zatčení nadějněho a sympatického mladíka, kterého miluje její sestra, a později hoce lituje a snaží se na pozadí druhé světové války v zoufalé časové tísní, kdy už zítra může být pozdě, o nápravu, je geniálně

zpracována pomocí cestování v čase, výše zmíněné vizuálnosti a jemného vkusného humoru.

Tereza Švejsová

Pokání. Velká Británie / Francie 2007. Režie: Joe Wright

Levé oko kamery

Používali jsme kameru, jako by někdo používal malířský štětec. „Přilepíte ji k ruce a hýbete s ní kolem,“ říká o svém posledním filmu režisér Julian Schnabel, Američan a expresionistický malíř, jehož díla visí v několika nejslavnějších muzeích po celém světě. Ano, vizuální stránka je to hlavní, co snímku Skafandr a motýl dodává punc výjimečnosti.

Navíc má tady ale forma plně opodstatnění v obsahu, což u produktů filmového průmyslu (i toho francouzského, kterého je snímek výrobkem) nemusí být samozřejmostí.

Jean-Dominique Bauby, v podání herce Mathieua Amalrika, byl několik let šéfredaktorem pravděpodobně nejslavnějšího módního časopisu Elle, navíc dokonce jeho francouzské, a tedy nejprestižnější verze. Žil život, který je s tím spojen, byl svobodný, ale nikoliv bezdětný, měl několik vztahů s mladými krásnými slečnami (kterými se to obecně v tomto filmu jen hemží, až je to člověku podezřelé), užíval si všech radostí života – včetně těch, které ne všichni naši lidé chápou – mám tady na mysli zejména jeho žrací hody s mořskými plody a živočichy. A pak přišel konec. Dostal mrtvici a začal trpět syndromem locked-in, byl prakticky ochrnutý, zůstaly mu jen tři věci: myšlení, paměť a pohyb levého oka.

A právě oko kamery se ve Schnabelově podání stalo na takřka polovinu filmu okem lidským, levým okem Jeana-Dominiquea Baubyho. Právě tím se diváci v sále dívali na filmový svět, což šlo kupodivu doce-

la lehce přijmout za normální a přišlo vám ve finále samozřejmé, že když se kamera rozostří, je to tím, že Bauby zrovna pláče.

Výsledný efekt by pochopitelně nebyl takový, kdyby Schnabel pro své pojetí nenašel oporu v Januszi Kaminském, kameramanovi, jinak dvornímu spolupracovníkovi veterána osvědčených hollywoodských žánrů Spielberga. Na MFF v Cannes dostal cenu jen Schnabel, na Oscara už byli nominováni oba.

Ale zase by bylo zavádějící nechat se formou strhnout tak, že bychom si přestali všimnout Baubyho osudu na plátně. Jeho rezignace (první věta, kterou pomocí mrkání levého oka dokázal nadiktovat, byla „Chci umřít“) i postupného nalézání chuti k životu, o kterém sice víme, že nikdy nebude plnohodnotný ani dlouhý, ale přesto prostě stojí za to.

Je otázka, jestli je chyba filmaře to, že onen skrytý optimismus ne všichni diváci pochopili a značná část pak v internetových diskusích označila film a tím i Baubyho osud za, cituji, „hrozně smutný“. Možná si to ale Schnabel aspoň trochu bere, protože jim po uvedení snímku Skafandru a motýl přes média vzkázal: „Měli byste se na film podívat znovu.“

Zbyněk Vlasák

Skafandr a motýl. Francie/USA 2007. Režie: Julian Schnabel

Výsledný efekt by pochopitelně nebyl takový, kdyby Schnabel pro své pojetí nenašel oporu v Januszi Kaminském, kameramanovi, jinak dvornímu spolupracovníkovi veterána osvědčených hollywoodských žánrů Spielberga.

Na MFF v Cannes dostal cenu jen Schnabel, na Oscara už byli nominováni oba

Jak napsat Tajnosti

Alice Nellis, která, a na tom se filmoví kritici vzácně shodují, natočila nejlepší český film loňského roku (Tajnosti), se pustila i do knižního světa. Začala skromně, předmluvou ke knize Jak napsat dobrý scénář od Syda Fielda.

V Americe je právě Field považován za guru scénaristiky, vydal už sedm učebnic a vedl také několik kurzů. Mezi jeho posluchače a posluchačky patřily například Anna Hamilton Phelanová (scénář k filmům Gorily v mlze a Maska) nebo Carmen Culverová (Ptáci v trní). Především však pracuje pro velké filmové společnosti, čte desítky a stovky scénářů a zlomek z nich pak doporučuje svým zaměstnavatelům k realizaci. Má tedy určitou funkci hollywoodského gatekeepera.

Field v knize Jak napsat dobrý scénář představuje výstižně, svižně a čtivě základní pravidla psaní pro film. Mluví o aristotelovském dramatu, třech dějstvích, bodech obratu, potřebě hlavního hrdiny a o všech dalších skrytých zákonitostech téhle profese.

Na knize je však také vidět zjetí autora ve věznici Hollywoodu. Pregnantně pak v pasážích, kde popisuje svůj výběr těch vyvolených scénářů: Field ho pozná už po deseti stranách, dává důraz nejen na to, co autor do scénáře napsal, ale i jak to napsal (dialogy uprostřed stránky, dokonce zvolený font a řádkování), na zmíněných pravidlech

lpe s velkým důrazem a nepřipouští, že by je někdo mohl (i záměrně a s jejich znalostí) porušit. Jeho vzory nejsou Bergman a Fellini, ale Cameron a Spielberg.

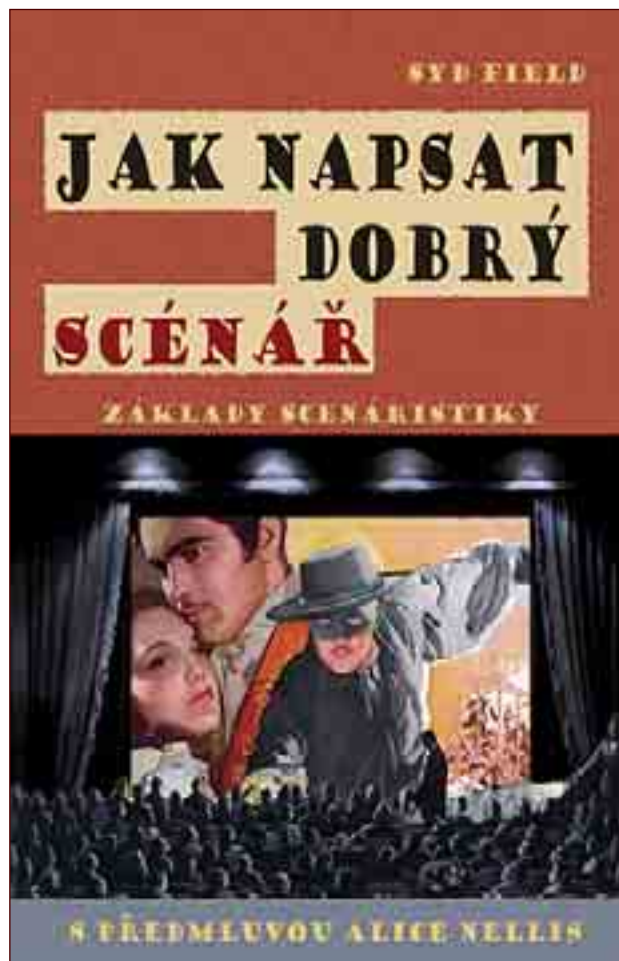
Určitá arogance amerického filmového průmyslu je tu cítit na více místech, ale pokud se od toho dokážete oprostit a vzít si z téhle knihy především oněch pár pravidel, která jsou tu dokladována i na konkrétních scénářích (především na filmu Čínská čtvrt), bude vám Field určitě k užítku.

A možná ve vás vzbudí touhu sednout a zkusit si to. Protože námět na film v sobě máme všichni. A to je asi největší přínos téhle knihy, jak píše i Alice Nellis v předmluvě, v tom, že může „otevřít dveře ke svobodě. Ke svobodě, kterou člověk cítí, když se přestane bát prázdného papíru“.

Zbyněk Vlasák

Syd Field: Jak napsat dobrý scénář. Rybka Publishers, Praha 2007

A možná ve vás vzbudí touhu sednout a zkusit si to. Protože námět na film v sobě máme všichni. A to je asi největší přínos téhle knihy, jak píše i Alice Nellis v předmluvě, v tom, že může „otevřít dveře ke svobodě. Ke svobodě, kterou člověk cítí, když se přestane bát prázdného papíru“.

Tož pěkné to je

Pechlivá a něžná kresba hlavní hrdinky na titulce naznačuje, že autor – Jiří Grus – má svou múzu a vydavatelku, Adélu Tlachačovou (v komiksu Marie), opravdu rád. Komiks začíná i moc romantickým otvírákem, kdy on a ona spí v sobotním ránu v posteli a v pravém dolním rohu jsou listy růže. To, co po probuzení dělá hrdinka hrdinovi, o tom sní všichni správní chlapi. Mariino úsilí hrdina úspěšně zhodnocuje v následující grusovské verzi Kámasútry. Autorovi se pak pěkně podařilo zachytit uvolnění a vyhlazení tváře hrdinky po vydatném ranním sexu (Patrik Linhart: Nejlepší píchačka je po ránu, ať máš celý den na co vzpomínat). Po něm se člověk většinou v klidu odevzdává běžným denním potřebám a povinnostem. Když to máš, není co řešit. Jenže hrdina Voleman, svérázný chlapík v kšiltovce, trenkách a s paličkou za pasem, mizí podivně z bytu a začíná se děj, v němž už ústřední úlohu hraje tajemství. Do příběhu vstoupí podivní obyvatelé posledních dvou bytů na půdě – zešilevší hlídač Pavlát a zestárlá domovnice Blechová. Pavláta přitom hrdina zná z podivného cirkusu, kde si od prvního dílu přivydělává. Právě toto angažmá Marii tají,

a tu to zlobí, tak hrdinu sleduje a pak se i sejde s kamarádkou, aby se jí světila. Ta se ale při diskusi hystericky rozeře o svých problémech se svým partnerem. Geniální expresivní grafickou zkratkou se při svém výlevu postupně mění v jedovatou saň. V závěru druhého dílu se oba hrdinové opět potkávají doma a řeší partnerskou krizi. Podobně jako Mariina kamarádka se při této disputaci hrdina mění, konkrétně v robota. Do bytu se pak dobývá opilý soused, který si splete dveře. A to je tak nějak finále. V albu jsou přitom naznačeny další děje, místy dost nepochopitelné, takže pokračování musí přijít.

Na dvojce Volemana se mi kromě zmiňovaných dynamických expresivních metafor líbí také nelineární vstupy do děje, které mi tak nějak připomínají kresby z jazykových učebnic. Jedná se o políčka s Kámasútrou, ale i políčka s odpočinkovými činnostmi, kterým se hrdinové věnují o víkend, a pak celostránkové vnitřní monology obou hrdinů, kdy na jedné, bílé straně, jsou argumenty pro, a na druhé, černé, argumenty proti.

Jaroslav Balvín

Jiří Grus, *Voleman 2. Adéla Tlachačová* (Koreastudio), Mladé Buky 2007

... a pak
celostránkové
vnitřní monology
obou hrdinů, kdy
na jedné, bílé
straně, jsou
argumenty pro,
a na druhé, černé,
argumenty proti.

Deset básní

Deset vět

o Kateřině Komorádové:

Jihočeška tělem i duší (tělem o trochu víc) narozena na podzim v Jindřichově Hradci, čtvrt století nazpět. **1**

Od prvního nadechnutí se stihla už desetkrát přestěhovat, kořeny tedy zapuštěné více méně žádné. **2**

Devatenáct let prožitých u jihočeské Nežárky (to je řeka) ji ponechalo bez výraznějších následků – „na vodu“ jako háčka či zadáka ji ale nikdo nedostane.

V Praze si odkroutila pět studijních let, teď kroutí čtvrtý pracovní a podle prognóz čarodějky z Hradeckých 16 si ještě nějaký ten rok kroutit bude.

Poté, co na ni poprvé zaútočil společenský systém znásilňující přírodu a samotného člověka, který se na rozdíl od přírody může bránit, ale zásadně to nedělá, protože by ho to stálo moc energie, ztratila veškeré iluze o možné záchraně sobě na Aljašce.

K poezii se dostala v pubertě zcela náhodou při úklidu rodinné knihovny, když jí na hlavu vypadla sbírka Portugalských sonetů E. B. Browningové.

Vlastní tvorbu publikuje přibližně čtyři roky, zpočátku pod pseudonymem, po setřesení ostychu i pod svým jménem.

Domovskou stájí se jí stala Dobrá adresa, ze které občas vykluše za barvy Psího vína, Hosta, pořadu Zelené peří aj.

Kromě čtení, psaní, překládání, tancování, jízdy na kole a inlajnech, běhání, jištěného lezení po stěně, nejištěného lezení po kopcích, posezení s přáteli v čajovnách, kavárnách, putykách, na lavičkách i na trávníku v obecních parcích, sledování hokeje, krasobruslení a Otázek Vaška Moravců se taky občas ráda vyspí.

Přese všechno pořád tajně doufá, že ti sobi na Aljašce přežijí – aspoň jednu generaci.

Deset básní Kateřiny Komorádové:

o nule v kruhu

Miluše Anežka Šajnohová

spí zánik vzniku
umořování nuly
spí vznik zániku

vidím svou duhu
bdí trojúhelník v kruhu
ledy se hnuly

z knihy Svlékání kamene, Poznání 2004

377

Emily Dickinsonová

O víru přijít je
víc nežli o jmění,
vždyť jmění dá se zas
doplnit, víra ne.

Zděděna s životem,
víra jen jednou je.
Zruš pouze jednu klauzuli –
a bytí nuzuje.

z knihy a básníkem být nechci, Argo 2006

Letmé ticho přimrzá na okno

Václav Vokolek

Uvězněn ve stavu neskonale milosti,
vmřížen do zázraku
nemilosrdně přikován
ke kruhu nesmrtelnosti. Spasen.
Jinak ovšem u konce svých sil.

To všechno, že již druhý den
sněží. Trest je bílý...

Stopy se rozběhly kamsi za obzor
a ztichlá slova zavály třpytky vloček.
Mrazivé přesypy závějí studí
a v mělkých norách pod mezí
návěj zaléhá vzdálený smích.
Sníh se lepí na paty.

Uvězněn ve stavu trvalé rozkoše,
vsazen do pečetního prstenu poledne,
spoután do kozelce s vlastním stínem.
Usrknut cizím vínem.
Dopaden. Lapen.

To proto, že již třetí den zatvrzele mlčíš
a sotva zrozená slova
dusíš pláčem.

z knihy Obrisy a obzory, Omen 2007

14

Elizabeth Barrett Browningová

Když milovat mne musíš, měj mne rád
jen pro lásku. To, milý, chtěla bych.
Ne pro můj pohled nebo pro můj smích,
pro způsob řeči, pro myšlenku snad,
jež jako z tebe zdá se vyrůstat
a zjasní pohodu dnů takových.
Všechny ty věci pominou a v nich
tak hasne láska jako počla hrát.
Mne nemiluj, že stíráš slzy mé,
tvůj drahý soucit není lásce dost.
Koho tvá péče něžně obemkne,
tomu i slza vzácný bude host.
Můj nejdražší, jen z lásky miluj mne,
bys láskou milovat moh pro věčnost.

z knihy Portugalské sonety

Jaro v Polabí

Petr Kukal

K nám chodí jaro samozřejmě:
nic nehraje, nic nečeká...
Takovou ženu, Pane, dej mně.
Samozřejměho člověka.

*z knihy Polabské evangelium, Česká křesťan-
ská akademie 2006*

šílený srdce

Jáchym Topol

přípitek na konec
je bližší než na navždy
když spolykalas hvězdy
ty kusy vezdejšího
nad nějakou léčebnou
nahore ty rudobílý světla
byly jen roztroušený hosti
teď teprve našli si krabici
zářej ze tmy lidský bytosti
třpytíš se mi v mozku
daleko od filmu pod víčky
navrhnu konečný řešení
plivnout do tváře lásky
a zešilet pod sluncem
co drze civí na cizí jizvy
v krajině plné divokých kamenů
je tvůj úzký bledý obličej
jak střenka vyskakovacího nože
je to pořád ten samý příběh
erotoman vražděný perem z gauče
píják s přistřiženými křídly
sbíječky ze stavby mě budí v 7 hodin
a to je moc brzo na ten stav
kdy je na spoustu věcí moc pozdě

z knihy Miluju tě k zbláznění, Atlantis 1990

Všechny deště

Inka Machulková

o kterých jsem nevěděla v Praze
mi teď prší nad hlavou
a mokré hlasy povídají
bez ustání, že mi dají –
Ale co?
První slovo bude
Klec.

7

z knihy *Neúplný čas mokré trávy*, Host 2006

ježčí

Hana Hadincová

Nemuset spát
když nesmím snít
prostě jen být a neřešit
jestli to smím
být naježená
v podobě klubka
ježek
žena

9

mít vlastní kůži jako štít
schoulit se
když to nejvíc bolí
vlastnímu strachu
z čehokoli
ostnatá záda nastavit

z knihy *Terra incognita*, Dryada 2005

Klečel v trávě
mezi listím šátral,
jako na gynekologii lékař
v břiše roznožených matek.
Hledal dětem kaštany
na zvířátka.
A jeho fosforově růžové kolo
u stromu
už zdálky bilo do očí.

ze šuplíku, © KK 2007

Zahřej mé omrzlé ruce

Milan Balabán

gotickým plamenem
rozžatých milostných rukou
ohřej mé zimavé ruce, lampo
zahřej mé omrzlé srdce, lampo
a srdce, které tak dlouho na větru stálo
a srdce, které tak dlouho na hanbě stálo
ožehni vlídně, lampo
vezmi je do dlaní, lampo
a ozdob je, lampo
gotickým plamenem
vznícených laskavých rukou
do ran mých kanoucí
lampo

8

z knihy *Hudba pro pozůstalé*, Torst 2006

11

Jiří Studený

Tuhle báseň
napsal můj
dětský pokoj

10

ve kterém sedím
před zrcadlem

a váhám uvěřit
že jsem ten

koho vidím

z knihy *Lotosové zajetí*, 2004

Lukáš

áš Weishäupl

shä

upl

obrazy azy

Mediální (po)věstník

Nemedializovaný chodče, jdi!

Autorka článku v Denících Bohemia (pátek 8. února 2008), konkrétně Jindřichohradeckých listů, čtenářům slovy vedoucího Dopravního inspektorátu v Prachaticích připomněla, že chodec je nejzranitelnějším článkem silničního provozu a jako takový by si zasloužil největší ochranu. Což podle vedoucího – média, styďte se, třikrát tfuj, tfuj, tfuj! – není správně mediálně pokryto. Nevím sice, kde na to pan prachatický vedoucí dopravní inspektor přišel (silně totiž pochybuji, že by si dal tu práci a provedl obsahovou analýzu českých zpravodajských médií), ale budiž. Daleko horší důsledky by mohla mít představa o absolutní přednosti chodce i vůči tramvaji. Ta byla dosud chodcům, resp. představě o jejich absolutní přednosti nadřazená.

Mělo to svou výhodu, např. v testech na řidičák. Tramvaj má prostě vždycky přednost – kromě situace, když vjíždí na hlavní a odbočuje vlevo. V zájmu ochrany nejslabšího článku silničního provozu by však měla nejspíš zastavit na každém přechodu, bude-li z chodcova jednání jasné, že hodlá přejít.

Pod čarou: Dnem, kdy se tak stane a chodec bude mít absolutní přednost i před tramvají, zahajují okamžitou stávku proti cestování tímto prostředkem MHD doplněnou protestní hladovkou – přímo na tramvajových kolejkách blízko Sněmovní ulice a za hojné účasti médií. Když už má být chodec medializovaný, tak ať je to se vši parádou. Ono už bohatě stačí teď, že si tramvajáci občas hrají na pilota formule 1 a před zastávkou dobrždují stylem Cestující, drž se, čeho chceš, brzdííméééé! Představa neustále se rozjíždějící a neustále zastavující tramvaje u každého druhého pře-

chodu nahání hůsí kůži. Sraz krizového štábu tedy ve Sněmovni – kdo se přidá?

Čtu, čteš, čte – on víc než ona

V týdeníku Marketing & Média (7/2008) se na str. 12–13 objevily zajímavé tabulky. Tedy jak se to vezme: Statistikovi tělem i duší by se možná zježily vlasy na hlavě, protože na jakékoliv výzkumy spjaté s médií se dívá skrz prsty, ať se nám (lidem z branže) to líbí, nebo ne. Tabulčky jsou zajímavé tím, co vypovídají o čtenosti a poslechovosti českých periodik a rozhlasových stanic. Vesměs všechny hodnoty ve IV. kvartále roku 2007 v porovnání se IV. kvartálem roku 2006 klesly. Tak tedy na tom asi něco bude, že málo čteme, resp. že málo čteme tištěná periodika. Výzkum čtenosti totiž nezahrnuje jejich webové mutace nebo jiná online „periodika“.

Zahnípeme-li se drobet v číslech vzta- hujících se ke konkrétním titulům, zjistíme, že tradiční tahouni – Tiny, Katky, Vlasty, Claudie, Jackie a další ženské jmenov- kyně – si chtěnechtě museli přiznat porážku. Kam jste se, věrné čtenářky, poděly, kam? Se stejným výsledkem skončily i časáky pro mládež: Bravíčko, Dívka, Ábíčko a další pomalu, ale jistě jako by odcházely do věčných lovišť. Naopak daleko víc se četla stará dobrá Stoplusjednička, 21. století nebo Epoque – že bychom byli svědky intelektualizace české čtenářské obce? Obávám se, že ne. A navíc: Vyslovit řešení soustavy rovnic pouze na základě znalosti jedné (!) neznámé je barbarství. To si královna věd nezaslouží a my jsme zase tam, kde jsme byli. Tedy v bodě nule.

Pod čarou: Poklesu čtenosti se dočkaly i deníky – tedy až na bulvár (o intelektuali- zaci čtenářské obce si tedy skutečně můžeme nechat jenom zdát) a zdarma-deníky

Metro a 24 hodin. Radost naopak udělali čtenáři zpravodajského týdeníku Respekt a pak – světe, div se – časopisům životního stylu pro muže Maxim a Playboy. Podtrženo, sečteno: Ženy, které donedávna platily za středobod čtenářské obce, a na které se tak obracela pozornost většiny marketáků, se nám od tradičních tiskovin pro ně samotné (doslova kategorie „tituly pro ženy“) pomalu, ale jistě odvracejí, zatímco muži – stereotypně zobrazovaní jako úspěšní manažeři vládoucí několika světovými jazyky, kteří se prohánějí v nejnovější audině a v kufru jim při tom lítají golfové hole – našli oblibu ve čtení.

Při srovnání tzv. mužských titulů, kterým stoupla čtenost, však nelze přehlédnout jejich společný jmenovatel: Tak trochu připomínají obrázkové knížky. Ať už je to Maxim plný krasavic dvounohých, nebo Auto Tip či Auto motor a sport plný krasavic čtyřkolých. Možná by stálo za pidi-průzkum, kam se poděly ženy, které už „své“ časopisy nečtou tolik jako dřív, a naopak kde muži berou čas číst „své“ časopisy daleko víc než kdykoliv předtím. Anebo se na nějaké takové pseudoprůzkumy vykašlat a jít si číst.

Svět mediálně naporcovaný

Onehdá jsem šla s kolegyní pracovně na veletrh do pražského Průmyslového paláce. On-line akreditaci jsem měla vyřízenou už týden dopředu, na výstavišti se už stačilo jenom podepsat v press koutku, vysolit vizitku a vyzvednout šílenou průkazku PRESS velkou jak (šílená) kráva, se zelenou palmičkou a rozverným nápisem Bulgaria (???). Co vypadá jednoduše, s tím se dvě mladé holčiny (měla jsem co dělat, abych jim vůbec uvěřila jejich občanku) věru moc nepochlápaly. Vyřešit problém, jestli mají jeden, nebo dva seznamy, jednu, nebo dvě

propisky, jednu, nebo dvě průkazky, bylo nad jejich síly, stejně jako poradit, kde najdeme orientační plán výstavy. Odborná znalost holčin na stupni nula, zasvě vzalo nejspíš i jejich sebemenší proškolení před samotným zahájením veletrhu. Holky měly holt štěstí, že nabídka brigády na jobs.cz vyšla právě jim, a aspoň si pak mohly tuhle zkušenost napsat do sívička.

Shodou okolností jsem si ten samý den šla koupit kapky do nosu, protože další noc strávenou troubením do kapesníku a marnou snahou uvolnit ucpaný nos bych nevydržela. Na mou žádost „Brosíb Vás, dějaké kabky do nosu...“ lékárnice pohotově a jedním dechem vysypala z rukávu seznam mně naprosto nic neříkajících jmen, až jsem ji chtěla podezřívát, že je má seřazené podle abecedy, aby se jí lépe pamatovaly. V uších mi utkvěl jen jeden název, a to jenom proto, že se mi díky němu v srdci rozhořela vzpomínka na doby dávného dětství. Přesně tyhle kapky nám totiž rodiče kapali do nosu, bráchovi a mně, a jak jsme měli zakloněnou hlavu, kapky nám vždycy stekly až do krku a do bříška. Mňam. Ještě teď cítím tu báječnou hořkou chuť na jazyku, v krku, jícnu a na žaludeční stěně (pro zvědavého čtenáře mám interaktivní hru, a sice Název kapek najdeš na konci (Po)věstníku). Po posledním medikamentu se na mě lékárnice usmála a čekala, co já na to. S ucpaným nosem jsem se na ni také usmála a čekala, co mi doporučí. A pokud neumřely, tak tam stojí a na sebe se usmívají dodnes...

Pod čarou: Obě situace mi znovu připomněly, jak je ten náš svět rozporcovaný jako ta pidisklčka v krasohledu, a jak se každý člověk v rámci své sociální skupiny, které je součástí, pohybuje úplně někde jinde než ostatní z jiné sociální skupiny. A tím tedy jak je ta realita relativní. Časopisy o marketingu praskají ve švech všemožnými a často i nemožnými radami, jak zákazníkovi poskytnout vyčerpávající informace

V uších mi utkvěl jen jeden název, a to jenom proto, že se mi díky němu v srdci rozhořela vzpomínka na doby dávného dětství. Přesně tyhle kapky nám totiž rodiče kapali do nosu, bráchovi a mně, a jak jsme měli zakloněnou hlavu, kapky nám vždycy stekly až do krku a do bříška. Mňam. Ještě teď cítím tu báječnou hořkou chuť na jazyku, v krku, jícnu a na žaludeční stěně (pro zvědavého čtenáře mám interaktivní hru, a sice Název kapek najdeš na konci (Po)věstníku).

o výrobku, jak vyjít zákazníkovi vstříc, jak se mu věnovat s maximální péčí a ochotou a jak mu být oporou a poradcem v situacích, ve kterých si sám neví rady. Např. tehdy, když neví, jaké kapky do nosu si vybrat. A přitom mu to je vcelku jedno, protože od všech žádá jedině: Aby mu zprůchodnily horní cesty dýchací, a to pokud možno bez poleptání sliznice a vyleptání peněženky.

To se to všude hemží titulky „Přilákejte své zákazníky“, „Přesvědčte své klienty, že VY jste pro ně NEJ!“, „Chyť si svého zákazníka!“ nebo „Buďte svým zákazníkům přítelem“. Nad realitou by ale jeden zplakal. Ať už to jsou zcela zmatené a neinformované holky na výdeji průkazek, nebo prodejci neschopní poradit a říct jasný názor. Proč to tak je? Řešení mě napadá několik: Rady v odborných titulech jsou příliš těžké na pochopení. Rady v odborných titulech jsou zcela mimo mísu. Marketáči, co ty rady píší a měli by si je číst, žijí v časoprostorovém vakuu. Zákazníci žijí v časoprostorovém vakuu. Novináři žijí v časoprostorovém vakuu. Jedni o koze a druhí o voze. A všichni nakonec o babylonské věži.

Lord Voldemort? Slabý odvar

Čínský Státní úřad pro tisk a publikaci zakázal prodej audiovizuálních děl, která obsahují „prvky záhad a hororu“ (www.elpais.es, 14. 2. 2008). Svůj krok úředníci zdůvodnili snahou „ochránit děti a mládež před psychickou újmou“. V současné době se tak v Číně pořádají pogromy všech videonahrávek, filmů a jiných nahrávek, které by mohly mladé Čiňanky svést z cesty světla a čistoty, jakou jim jejich rodiče a strana připravili. Portál také připomíná, že v květnu loňského roku z kiosků v samotném Pekingu zmizely všechny časopisy, které obsahovaly záhadné příběhy, pro-

tože mohly poškozovat mysl čteníchtivé mládeže a mladších dětí.

Zákaz se objevil poté, co se na trh dostal překlad japonského časopiseckého příběhu Znamení smrti, který do detailu popisoval nejrůznější druhy strašlivého skonu. Bonbonkem tohoto časopisu pak byla „nabídka“ čtenářů, že pokud napíše jméno nějaké osoby do tohoto časopisu, tato osoba brzy zemře.

Pod čarou: Správně, pořádek musí být! Kdo to kdy viděl, publikovat takové zběsilosti! A ještě ke všemu nabádat čtenáře, čtenářky a čtenářata k takovým ohavnostem, jako je tohle postmoderně-alternativní voodoo. Ještě se čínské děti z četby vylekají a budou mít nadosmrti psychickou poruchu nebo přinejmenším tik v pravém oku. Jen ať se hezky učí angličtinu, cvičí na kladině roznožky, snožky, matřošky na olympiádu a přebalují svou čínskou verzi počítačového tamagočiho. A nám tady spolu s čínskými dětičkami nezbývá než doufat, že ruka státního úřadu nepřiškrtní i oblíbené kreslené sci-fi, kde běhají samé vyvinuté sexy kočky s neuvěřitelně dlouhýma nohama a velkýma kukadlama, s nezkrotnou záplavou vlasů vlajících ve větru a kde tyhle supr-čupr-baby zachraňují svět. Těch by bylo škoda. I když psychická újma, kterou způsobí nejednomu divákovi (a nemusí to už být dítě), může mít dalekosáhlejší a celoživotní následky. Treba v jeho vnímání světa jako jedné kreslené pohádky.

Poetické okénko...

... za dnů a nocí březnových pootvírám poněkud nejistě. To máte tak: Ono takové okno je jako to oko – úplně stejně nestydaté a voyeurské. Čučí si do prostorů za cihlami, panely, dřevěnými trámy, živými ploty, načuhuje do uměle vytvořených teritorií, která si budujeme, aby pak bylo co bořit a budovat znovu. Teritorium je vlastní byt, kan-

celářský stůl, zahrádka před domem, modrý kartáček v modrém kalíšku v koupelně, teritorium jsou sami lidé: ve své hořkosladké komedii, v dramatu všedních dnů, v pantojce i kousavé satíře. A stačí k tomu hrozivě málo: prázdná lednice, pár kusů nábytku, rozvrzaná postel s děravou matrací, začouzené vafky, pramen vlasů, bravurně vyleštěné zrcadlo s uraženým levým horním rohem – to jak byl průvan a okno nebylo správně zavřené. Tak opatrně s tím nauchováním.

Hřebeny

Tolik vlasů zachycených
v hřebenech

tvé vlasy vždycky ucpávaly odtoky
umyvadel
v koupelnách kde sis je myla
nahá
na chvíli bez tváře skloněná vlahá
socha

Tolik vlasů zachycených
v hřebenech

tahal jsem z výlevku ty slizké černé
cumly
a nosil přes kuchyň do smetí jako
živé
a voda vždycky radostná a čirá jenom
hrkla

neuvěřitelná zas tekla do zdí bůhví
kam

ŠTOLBA, Jan. Hřebeny.

Jinočany: H&H, 2007

P. S.: Na tu rýmu jedině starý známý nasivin. Dnešní generace má ale tu smůlu, že o veškerou poetiku klasického způsobu podávání přijde, pokud si vybere kapky ve spreji. Takže adieu, zakloněná hlava a hořký nálevo.

Kateřina Komorádová

MAL À PROPOS

Jednou jsem se v jistém renovovaném intranetovém deníku dočetl, že „je nákladné udržovat staré lidi při životě a geriatři, kteří budou žít dlouho, budou společnosti odebírat daleko víc, než kolik jí kdy přispěli“.

To je samozřejmě velmi závažné tvrzení, a proto bych na ně rád fundamentalisticky reagoval. Geriatři sice představují značný problém z hlediska socialistického, avšak žádného člověka nelze poměřovat pouze tímto ryze ekumenickým kritériem nákladů a výnosů. Stárnutí kopulace se dnešní akcidentální společnost nevyhne, a proto nám nezbyvá než se adoptovat.

Vztahy mezi generalizacemi přitom vždycky byly tak trochu delikventní záležitosti. Starší generalizace vytýká té mladší, že nemá dostatek despektu vůči jejím potřebám, mladší lidé zase odsuzují u starších to, jak jsou frigidní ve svých názorech.

Také společná konzervační témata se hledají těžko. Starší lidé velmi rádi řeší své nemoci, vykládají o tom, co zažili na polo klinice a při hospitalizaci v nemocnici, prožívají velmi inkluzivně fakturu každé kůstky, ženy jsou po kynologickém vyšetření zděšeny, pokud jim lékař konstituuje příliš mnoho estragonu v těle, muži nařikají na bolesti kloubů a přičítají je erekcím na slunci. V energetické řeči mladých se to zase hemží pro starší nesrozumitelnými anglikanismy, hlavně když jde o komunikativní technologie, je to samé „chataření“ a „I sick you“. Mladší se podle starších nezajímají dostatečně

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

ně o minulost, a nejsou-li zrovna hysterici, třeba ani nevědí, proč se gulaci posílali do kulaku, nebo nepoznají empirickou kašnu. Jenže když se hovor stočí například k saxu, který byl zejména v minulosti zdrojem mnoha psychologických represí, příslušníci starší generalizace zrudnou a chovají se jako upjatí puristé, zatímco mladí bez zábran přiznají, že jsou třeba bipolární nebo sadisté a masisté. Světy starších a mladších se do značné míry rozbíhají, a jsou tedy, jak se odborně říká, detergentní.

Mnohem více než kdy dříve proto musí být lidé vůči sobě navzájem solitérní; názor, že postačí stávající stator quo, je zcela iluzionistický a nelze jej v žádném případě legitimovat. Je skvělé, že gymnasti ovládají dekadické básníky a dekadentní logaritmy, nicméně pokud člověk není aspoň trochu senzibilní nebo trpí citovou depilací, mohou i ze vzdělaných studentů vyrůst bezskrupulózní kriminalisté. Je proto nutné již od školních let vést mladé lidi k tomu, aby se vůči geriatrům chovali galanterně. Koneckonců stařecké dementi či amnestie mohou dříve či později stihnout každého. Dávat někomu najevo, že už bychom mu nejraději psali na hrob epigram, je přístup velmi cimický.

Čímž jsme zpátky u citovaného článku, kruh se hermeneuticky uzavřel. Rozhodně nelze házet všechny geriatry do stejného ilegálního pytle. A už vůbec ne s geronty.

Asi nejsem sám, kdo se domnívá, že by měl autor lépe volit slova.

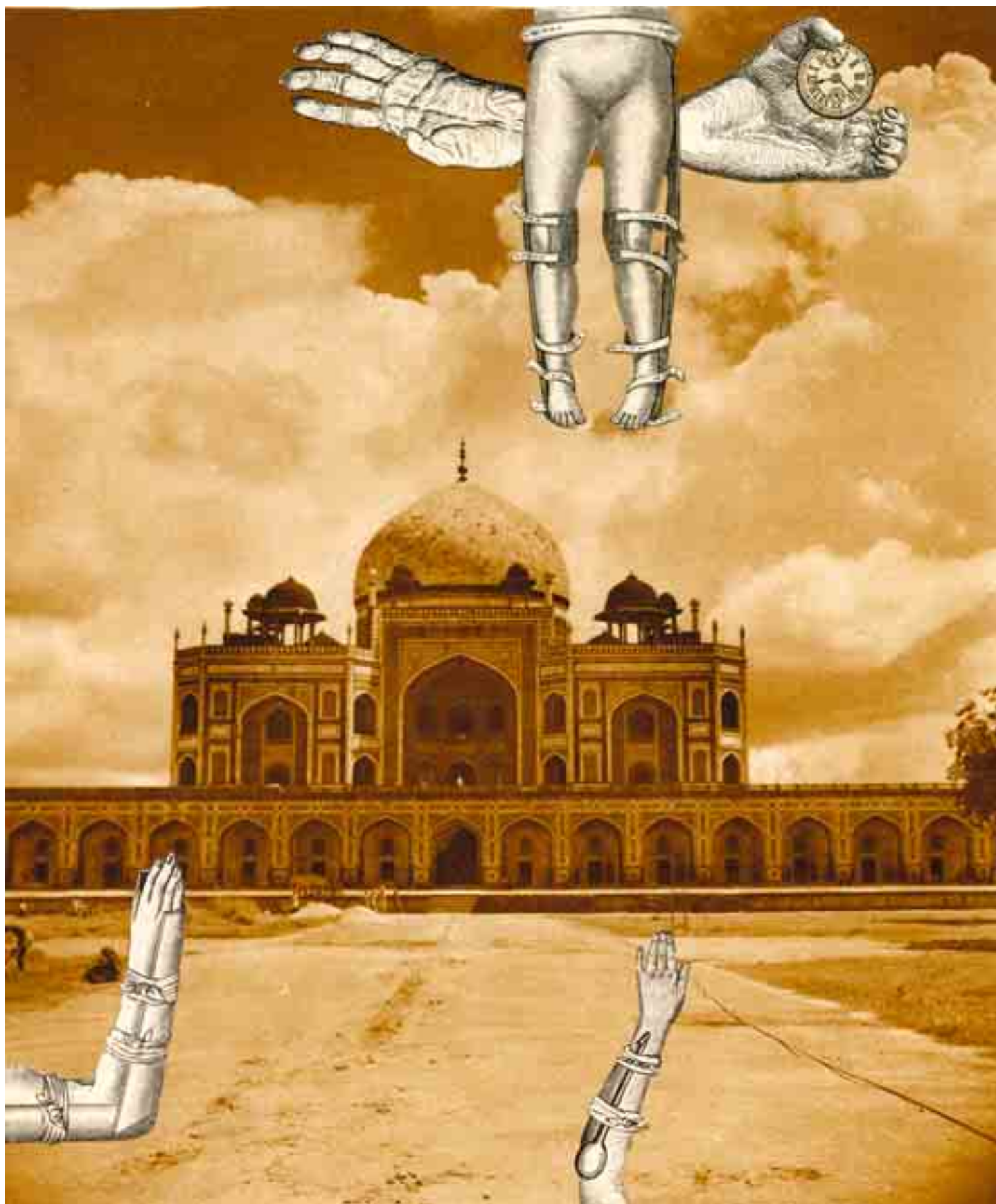
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: P
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Ep
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příb
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostře
Příběhy z bezprostředních
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příb
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostře
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příb
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rach
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skut
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpr
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: P
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein:
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z (bezprostředního (Ne)Sk
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostře
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rach
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příb
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rach
Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příb
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rach
Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
(Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro

I. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
středního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein:
Epstein: Příběhy z bezprostředního
chy z bezprostředního (Ne)Skutečna I.
edního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein:
Epstein: Příběhy z bezprostředního
ěhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I.
edního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
ěhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. **Rachel Epstein:**
el Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I.
ečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezpro
ein: Příběhy z bezprostředního
: Příběhy z bezprostředního
ostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein:
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
utečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
čna I. **Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního**
ostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
dního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I.
el Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein:
z bezprostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
běhy z bezprostředního
Epstein: Příběhy z bezprostředního
ostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy
ěhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. **Rachel Epstein:**
el Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I.
rostředního (Ne)Skutečna I. Rachel
el Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna I. **Rachel**
a I. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
ostředního (Ne)Skutečna I. Rachel Epstein: Příběhy

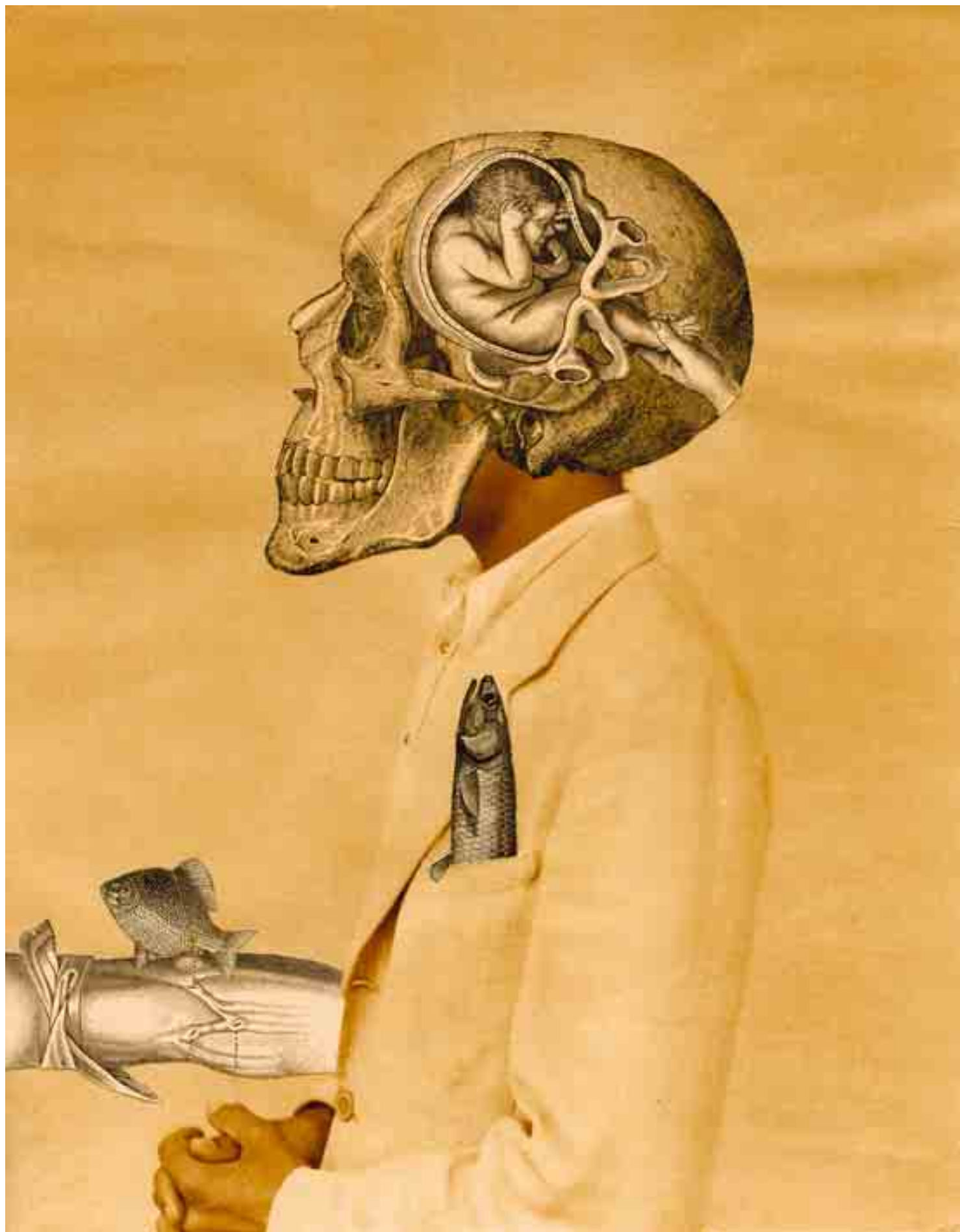

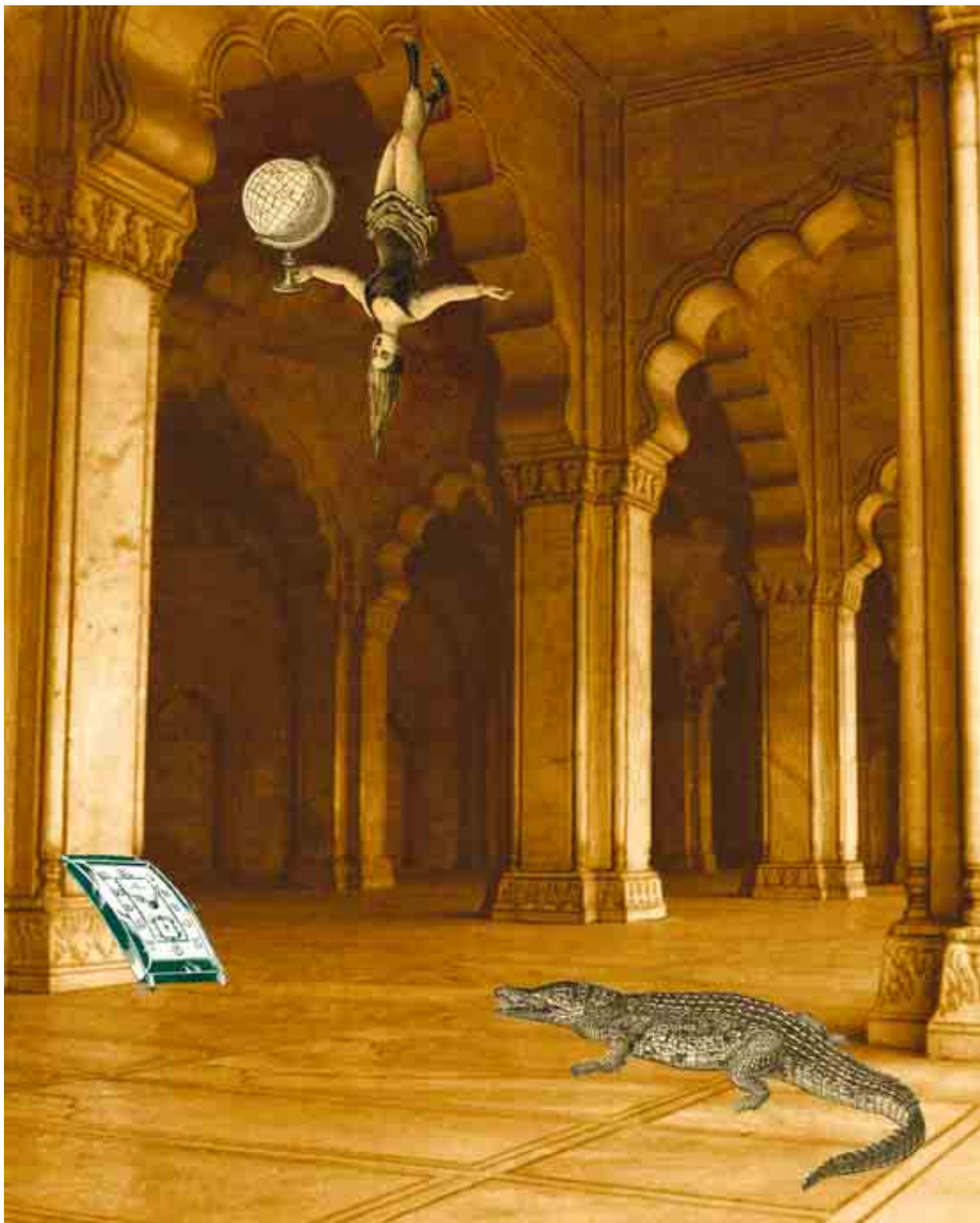
D[eprese]

Portrét umělce (J. Spaceman)

Sjednocení

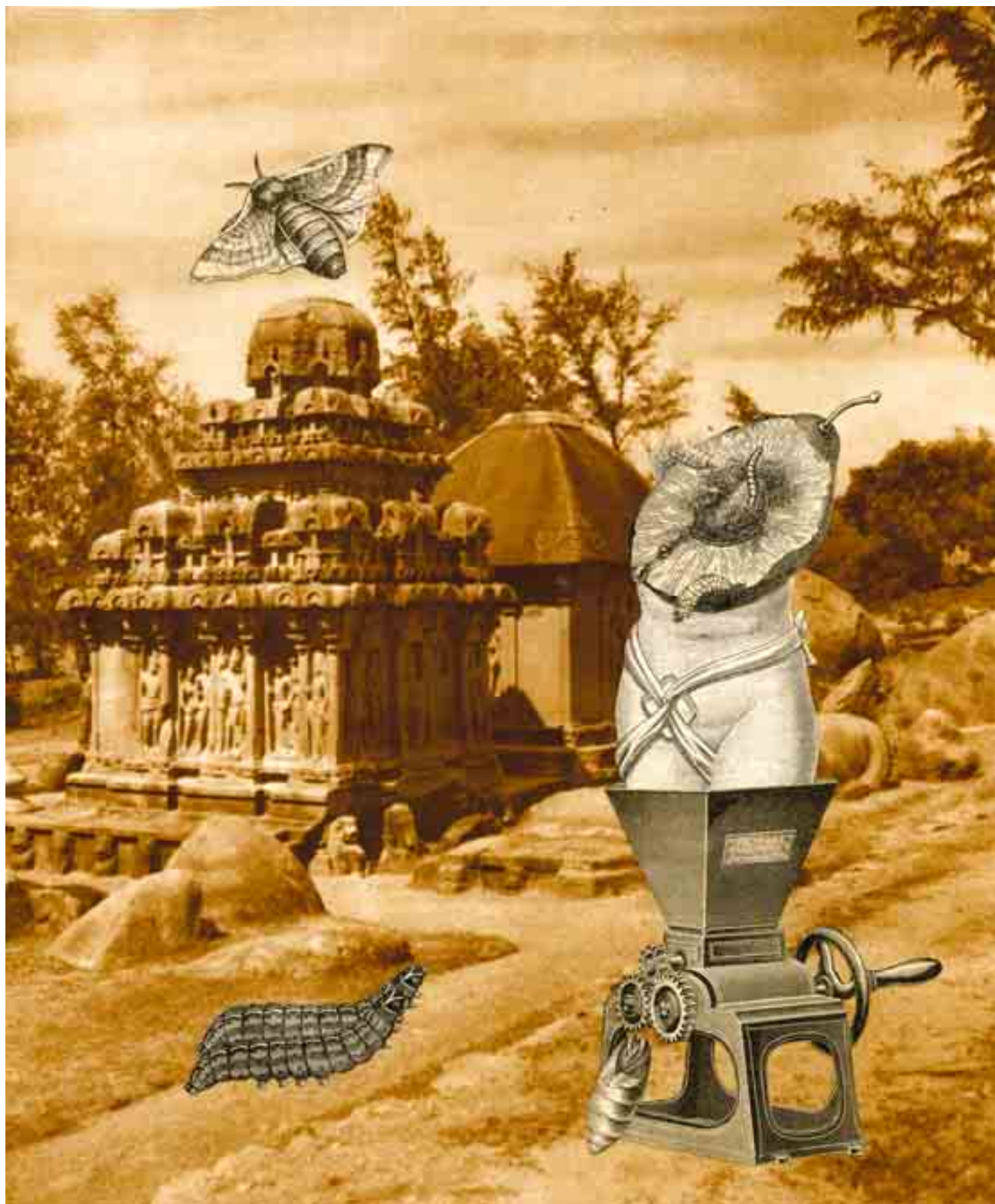

Tři a půl období v životě

V příštím čísle (vychází 1. dubna 2008)

najdete:

Špatnou adresu

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!

